

كورتہ مفا

ژكتیبا (الفوائد) یا بن قهیمی

ژيگرتن و ليكدان و وه رگيران
ته حسين ئيبراهيم دؤسكى

کتیب: کورته مفا ژ کتیبیا (الفوائد)

نقیسه: ته حسین دۆسکی

چاپا ئیکئی دهۆک ۲۰۱۶

چاپخانه: هاوار

بهرگ: فهرسهت زوبیر

هژمارا سپارتئی ل پهرتۆخانهیا بهدرخانیبیان ل دهۆکی (۲۰۳۴)

کُنْبِيا (الفوائد) و گُرنِيا وئ

کتبیا (الفوائد) ئیک ژ کتیبین ناقداره، یین زانایئ مهزن ئیمام (ئبن قهیبم ئه لجه وزیبه)، ووه کی ژ ناقت وئ دیار ئه و کتیبه کا تژی فایده و مفایه بۆ ههر کهسه کئ بخوینت، چونکی خودانئ وئ بهرگه ریان کره کو هندی ژئ بیت، مفایین علمی یین مهزن وغه رب تیدا کوم بکهت، کویر خو داهیلته ناف وان راستی و حیکمه تین عنتیکه یین کو ژ نایه تین قورئانئ و حه دیسین پیغهمبه ری -سلاف لی بن- دئینه وهرگرتن، وان ب رهنگه کئ خوش وساناهی بدانته بهر دهستین خوانده قانان، و تشتئ ئه ف کتیبه ژ گه له ک کتیبین دی یین نقیسه ری جودا کری ئه وه، ئه و لی دگه ربیت قان مفایین ژ کیتابئ و سونه تئ دئینه وهرگرتن ب روناها دلی ولایئ رووحانی یئ مروقی شه گریده دهت، تشتئ تامه کا خوشتر وزیده تر دده ته کتیبیا وی.

وئیمامئ ناقدار (ئبن قهیبم)، ئه وئ دئیته هژمارتن ئیک ژ مهزنتین زانایین پیشین وچه له نگترین ده رکه فتین مه دره سا ب بهرکه تا (شیخ الإسلام) ئبن ته میبه ی، ژ هندی ناقدارتر و بهر نیاستره کو ئه م وی بدهینه نیاسین، بهرکه تا علمی وی و نقیسنین وی ئومهت هه می شه گرتیه، و کتیبین وی هه تا ئه قرؤ وهک (دائرة المعارف) و (ئنسکلوزیدیا به کا) مهزن لی هاتینه بۆ هه می موسلمانان، هه تا یین زانا ژئ ژ وان..

و ژ بهر گرنګيا کتتيا وى (الفوائد) ووان مفايټن ب قهدر وقيمته يټن تټدا ههين، مه ټيا هندهک مفايټن رهنگين، وزانينن جودا جودا يټن تټدا هاتينه بهلاټکرن، ژئ بگرين وبهرههټ بکهين، و ب چهند گوهورينهکټن سټک ټه -يټن کارى ل ناقهرؤکټ نهکهن- وهرگټرپنه سهر زمانټ کوردى، وبدانينه بهر دهستين خواندهټانان، و ژ بهر وان گوهورينان مه ناقټى کتتيا خو کره (کورته مفا ژ کتتيا الفوائد) دا وهسا يټته زانين کوئو ژ وهحيا کتتيا (الفوائد) هاتيه، نهکو وهرگټرانهکا دهق ودهقا ويټه..

وئټ چنده مه کر ب وئ مهرهمټ کو خواندهټانټ کورد ژى يټى زمانټ عهرهټى نهزانت ژ فايده ومفايټن (فايدهيټن ئبن قهيمى) بټبار نهبت، هيټيا مه ژ خودايټ مهزن ئهوه ئهوه زانينهکا ب مفا وکارهکټ باش وقهبولکرى ب رزقټ مه بکهت، و ل دنيايټ وئاخهټټى مه سهرفهراز بکهت، ومه بکهته ژ وان کهسان يټن خه ما خو يا سهرهکى دکهنه بهلاټکرنا دينټ خودټ يټى راست ودورست، دوير ژ سهرداچوون وئنحراف ولادانټن نهزان وبيدعهچيان ئټخستينټ..

وخودټ هاريکار وپشتهټانټ مه ههميان بت.

تهحسين ئبيراهيم دؤسكى

دهوک ۲۰۰۹/۷/۲۳

(۱)

رحمۃ دلی

د نیکلاص و طاعہنی دابہ

گوتنه کا خودی ههیه، تیدا هاتیه: ﴿وَإِن مِّن شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَّعْلُومٍ﴾ (الحجر: ۲۱) وئی نایه تی نه گهر مرؤف هویر هزرا خو تیدا بکته دی بینت خزینیههک ژ خزینیهین مهزنین خودی تیدا ههیه، خزینیههکا مهعنایین دهوله مه نند.. خودی رادگه هینت کو ههر تشته کی ههبت گهلهک خزینیهین وی (نه کو خزینیههکا ب تنی) ل نک خودی ههیه، و خزینیهه-نه گهر ب دورستی خزینیههبت- ب ژئی ئینانه ده ری خلاص نابت. و چونکی نهف گهلهک خزینیههین خودینه، و ل نک وینه، کلیلین وان ژئی د دهستی وی دانه، و نهوی حمز بکته تشته کی بخوازت ژ عه قلداری بییه بچت قهستا خزینیههیا وی بکته، و ده می دچت قهست دکه تی دقیت بهری هنگی نهو هیقیی ژ وی بکته بی کلیلین خزینیههیی قی ههین.. ههر تشته کی ههبت، نایهت دبیتژت، خزینیههین وی ل نک خودینه، و ههر تشته کی نه گهر ته قیا و ته داخوآزا وی ژ ئیکئی دی -ژ بلی خودی- کر، مهعنا یا وی نهوه ته نهو تشت ژ وی کهسی خواست بی نهو نه ل نک وی، قیجا بزانه!!

و د نایهته کا دی دا هاتیه: ﴿وَأَنزِلْ إِلَى رَبِّكَ أَلْمُتَهَى﴾ (النجم: ۴۲)

و نهقی خزینیههکا دی یا مهعنایین دهوله مه نند تیدا ههیه، نهف نایهته ناشکه را دکته کو ههر تشته کی ههبت دویماهیا وی بو خودی دزقرت، لهو ههر مراده کا ههبت نه گهر مهخسه د پی نهو نهبت، و نارمانج ژئی نهو نهبت،

ونه گه هته وی، نهو مراد دئی یا بری بت، وچو بهرهم پیتشه نائیت، چونکی نهو دویماییا نهو لئی دزقرت یا دورست نابت..

ودویماییا ههر تشسته کی بهس ل وی دزقرت یئی کار ههمی ییین وی، و ب دهستی وی، و کار ههمی -بئی گومان- ب دهستی وینه یئی نهو داین، کو خودییه، لهو دویماییا ههر تشسته کی بو وییه، وئوه نارمانج ژ ههر تشسته کی دئیته داخواز کرن. ههر کاره کی نه نهو ژئی نارمانج بت دئی زهعی بت، وههر دله کی نه ب قیانا وی قه بیته گریدان دئی ژ گه هشتنا خوشیی زپار بت، وههر خوشتشییی نه ژ بهر وی بیته چه ز کرن قیانا وی دئی وهستیان وزه حمت بت بو خودانی، ودویماییه کا شهر مزار دئی پیتشه نیت: ﴿الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ﴾ (الزخرف: ۶۷) وی رورژئی -دهمی کار بو خودی دزقرن- نهو یین د دنیا یی دا چه ز ژ نیک ودو دکر، دئی بو نیک ودو بنه دوژمن، نهو تهقوادر تی نه بن ییین بو خودی چه ز ژ نیک ودو دکر.

قیجا وهکی هوبن دبینن د قئی نایه تی دا: ﴿وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنزِلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَّعْلُومٍ﴾ ههر تشسته کی ژ وی دئیته داخواز کرن هاته کومکرن، و د قئی نایه تی دا: ﴿وَأَنْ إِلَى رَبِّكَ الْمُنْتَهَى﴾ ههر تشسته کی بو وی دئیته داخواز کرن هاته کومکرن.. مهنا: ژ وی پیتشه تر نارمانجهک نینه بیته داخواز کرن، و ژ بلی وی نارمانجهک نینه دویماییا بو بیته زقراندن.

و د بن قئی چه ندی قه نه پنییه کا مهزن ژ نه پنییین تهو حیدا خودی ههیه، نهو ژئی نه قه یه: هندی دله، رحمت و تهنا نابت چه تا ب گه هشتنا وی شاد نهبت، و ژ بلی وی ههر تشسته کی بیته داخواز کرن، یان چه ز کرن، نه ژ بهر وی ب خو ب خو به، بهلکی ژ بهر تشسته کی دییه، وئوهی ژ بهر وی ب خو

ب خو ب تنی دئیته حهزکرن یان داخوازکرن ئیکئی ب تنییه، ئەو ژئی ئەوه
 یئی زقڕین دویماهیئ بو نک وی ب تنییه، ویا بهرعەقل نینه دویماهی بو
 نک دووان بت، کا چاوا یا بهرعەقل نینه دەسپیک ژئی ژ نک دووان بت.
 لەو ههچیی دویماهیا داخواز وقیان وحهزکرن وی بو نک ئیکئی دی بت
 ژ بلی وی، یان گوهداریا ئیکئی دی ژ بلی وی بکهت، کاری وی دی پویچ
 بت، و مرادا وی ب جه نائییت، وتشتی وی خواستی ب دەست فه نائییت،
 ب تایهتی ل وی دەمی ئەو گهلهک ههوجه دبتی.. وههچیی دویماهیا
 داخواز وقیان وحهزکرن وی بو وی ب تنی بت، وگوهداریا وی بکهت،
 دی گهته مرادی و خوشیا دین و دنیا یی دی ب دەست کهفت.

(۲)

نیاسینا خودی ب جوانیا وی

رہنگی ژ ہمیان ب بہتر یی نیاسینا خودی، نیاسینا وییہ ب جوانیا وی، وئہفہ نیاسینا مروقتین تاییہ تہ ژ خودیناسان، وہر ئیک وی ب ئیک ژ سالوختین وی دنیاست، وکہسی ژ ہمیان تمامتر ئوہ یی وی ب سالوختی (جہمال وجہلالی) بنیاست.

وکانی چاوا کسہک د (ذاتی) وی یی پیروز دا وہکی وی نینہ، ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾ (الشوری: ۱۱) وہسا کسہکی وہکی وی د (صیفہتین) وی یین بلند ژی دا نینہ، وئہگہر ئہم بینینہ سہر ہزرا خو کو (مہخلووقات) ہمی ب جوانترین رہنگینہ، پاشی ئہم جوانیا وان یا ئاشکہرا وئہشارتی بدانینہ بہرانہر جوانیا خودی، جوانیا وان گہلہک دی یا کیمتر بت ژ روناہیا چرایہکی کیم دہمی مروفت ددانہ بہرانہر روناہیا چاقتی روژا گہش.

وہہما بہسی جوانیا وییہ ئہم بیژین: ئہگہر پہردہ (حیجاب) ژ سہر وہجہتی وی یی پیروز بیتہ ہلدان، روناہیا وی ہر تہشتہکی دیتنا وی بگہہتی ژ مہخلووقاتان دی سوژت، وہکی د ہدیسہکا دورست دا ہاتی یا ئیمامی موسلم فہدگوہیزت.

ویہسی جوانیا وییہ بیژین: کو ہر جوانیہکا ئاشکہرا وئہشارتی ہمی ل دنیا یی وئاخرہتی ژ شوینوارین جوانیا وییہ، قیجا پا ہوبن چ دبیزن بو وی یی ئہف جوانیا ژی پہیدا بووی؟

وديسا دئ بئيزين: بهسى جوانيا وييه كو ژ بهر رؤناھيا وهجهي وي يئ شھريف تاريا عھرد وعھسمانان روهن بوييه، وهكي د حھديسهكي دا يا (طھبهرائي) ژ عھدللاھي كورئ مھسعوودي قھگواھستي ھاتي: ﴿ نور السموات والأرض من نور وجهه ﴾، ودهمي رؤژا قيامهتي ژي ئو دئيت دا حوكمي د ناھبھرا بهنيين خو دا بھكت، عھرد ب رؤناھيا وي گھش دبت.

وئيك ژ باشناقئين وي (الجميل)ھ، وهكي د وي حھديسا دورست دا ھاتي يا (موسلم) ژ (ئبن مھسعوودي) قھدگوھيژت: ﴿ إن الله جميل يحب الجمال ﴾، وجوانيا وي ل سھر چار پيكانه: جوانيا ناقئين وي، وجوانيا صيفاتين وي، وجوانيا كارين وي، وجوانيا ذاتي وي.

ناقئين وي ھهمي باھترين ناقن: ﴿ وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى ﴾ (الأعراف: ۱۸۰) لھو ئو صيفاتين ژي دئينه وھرگرتن، وئو رامانين تيدا ھھين ژي ھھمي دباشن، وھھر تشھتهكي وي كربت حھمھت ومھصلحھت ودادي ودلؤقاني تيدا ھھيه..

وجوانيا ذاتي وي، كاني چھنده وچاوايه؟ ئھقھ تشھتهكه ژ وي پيئھتر كھسھك نزانت ونھشيت بگھھتي، و ل نك مھخلووقين وي ھھميان تشھتهك ژي يا ديار نينه، ئو دانھنياسين نھبن بين وي ب خو، خو پي دايھ نياسين بو وان عھبدان بين وي كھرھم د گھل كري.. وجوانيا وي ژ ھھر چاھھكي (بياني) يا پاراستيه، و ژ ديتنا ھھر ئيكي ژ بلي وي پھرژانكري و قھشارتبه ب كراسي مھزني و(عھظھمھتا) وي، وهكي ژ (ئبن عھباسي) ھاتيه قھگواھستن، دبئرت: ((ب صيفاتان وي ذات قھشارت، و كريان وي صيفات قھشارتن)).. قئيجا ھوين چ دبئزن بو وي (جھمالا) ل پشت صيفاتين (كھمالي) وسالؤخھتبن (جھلالي) ھاتيه قھشارتن؟

و ب ڦي رڻڪي هندڪ ڙ مهعنايڻن جوانيا ذاتي وي دئينه (فههمڪرن)، چونڪي مرؤڦ ب زانينا ڪربارين وي دشيت بهر ب زانينا صيفاتين وي ڦه بلند بيت، و زانينا صيفاتين وي مرؤڦ دشيت بگههته هندڪ زانينا ذاتي وي، بؤ نمونو: دهسي مرؤڦ هندڪي ڙ وي جوانيي دبنت يا وي پهيدا ڪري، ودانايه بهر چاڦڻن بهنيان، ٺهو وي دکته (دهليل) ل سهر جوانيا صيفاتين پهيداڪري؛ چونڪي ٺهوي جوانيي بدهت، جواني دي ڙ صيفاتين وي بت، پاشي ڙ جوانيا صيفاتين وي ٺهو دي زانت ڪو ذاتي وي ب خو ڙي يي جوانه؛ چونڪي يي ب خو جوان نهبت، جواني ڙ صيفاتين وي نابت^(۱).

و ڙ ڦي ٺاشڪهرا دبت ڪو ڙ وي پيٽهتر -پاڪي ويلند بؤ وي بت- ڪهسهڪ نينه يي هيڙاي هندي بت حهد ههمي بؤ بيته پيڪيشڪرن، وڪهسهڪ نينه ڙ بهر ذاتي وي حهز ڙ وي بيتهڪرن، و ڙ بلي وي د ههبوني دا تشتهڪ نينه مرؤڦي ڙ بهر وي ب خو ٺهو بڦيت، و ڙ بهر وي ب خو حهدا وي بڪهت، لهو ههر ڦيانهڪا دي يا ههبت ٺهڪر تابعي ڦيانا وي بت، يهعني: ڙ بهر ڦيانا وي بت، ٺهو ڦيان دي ڦيانهڪا دورست بت، ٺهڪر نه.. دي ڦيانهڪا بهطال وي مفا وبهرههه بت.

(۱) وبهلڪي صووفيان ڙ ڦيري ٺهو هزارا خو دهست پي ڪربت ٺهوا دببڙت: عشقا جوانيا مهجزي، ٺهڪر د رڻڪهڪا دورست پا بؤري، دبته ٺهڪهرا هندي بهري خوداني بڪهفته عشقا جوانيا حقيقي، بهلڪي هندڪ ڙ وان هه ما ل وي باوهرري بويوه ڪو مرؤڦ هه ما ههر نهشيت بگههته (حقيقيهتي) ٺهڪر د رڻڪا مهجزي را نهبؤرت، مهلايي جزيري د شعرهڪا خو دا دببڙت:

لامعا حوسن و جهمالي دي ڙ علمي بيته عدين

عشق دا ڙي هلبتن ڪي دي حقيقيهت بي مهجزي؟

(۳)

بِنِ جَوَانِه وِوِي جَوَانِي دَفِيت

مه گوت: خودی بی جوانه، و(جه میل) ناڤه که ژ ناڤین وی، ووی جوانی دڤیت ژی، وه کی د وی حدیسا دورست دا هاتی یا د گهل مه بوری: ﴿إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ﴾، وئه گهر ئهم بپرا خول ئه گهرا گوتنا قی حدیسی بینینه فه دی زانین کو ئهو د بهر سفا وی که سی دا هاتبوو گوتن بی پسیارا جوانیا جلکان کری، ده می مروث ههز دکهت جلکین وی وسه روبه ری وی بی جوان بت.. وپیغه مبه ری -سلاف لی بن- بهر سغه کا گشتی دایی، نه گوتی: خودی ههز ژ جلکین جوان دکهت، بهلکی مهسه له بهر فراه کر وگوتی: خودی بی جوانه، وئهو ههز ژ جوانی دکهت.. یه عنی: چونکی ئهو بی جوانه، و جوانی ل نک وی هه یه، ئهو ههز دکهت جوانی ل نک عه بدی وی ژی دیار بت، چ جوانیا جلکی بت، چ جوانیا مالی وسه روبه ری بت، چ جوانیا ناخفتنی و(ته عامولا) د گهل خه لکی بت.

ئیمامی نه سائی ژ (ئهبولئه حوه صی جوشه می) فه دگوهیزت، دبیت ژت: جاره کی پیغه مبه ری -سلاف لی بن- ئهز دیتم، هنده ک جلکین که فن ودریای ل بهر من بوون، ئینا وی گوته من: ته مال هه یه؟ من گوتی: به لی، گوت: چ ره نگی مالی؟ من گوتی: چی تشتی خودی دای ژ حیشر وپه زی، وی گوته من: پا دی بلا قه درگرتن ونعمه تا وی ل سهر ته بیته دیتن.

مه عنا: خودی ههز دکهت شوینوارین نعمه تا خول سهر عه بدی خو ببینت، چونکی ئهو ژ وی جوانی یه یا ئهو ههز ژی دکهت، و دیار کرنا عه بدی بو

شوبنواریتن نعمه‌تا خودی ل سهر خو پشکه‌که ژ شوکرا وی ل سهر وی نعمه‌تی، ونعمه‌ت جوانیه‌کا قه‌شارتیه، وشوکرا ل سهر وی جوانیه‌کا ناشکه‌رایه، وخودی‌هز دکه‌ت جوانیا ناشکه‌را وقه‌شارتی ژ عه‌بدی خو بیینت.

و ژ بهر قیانا خودی بو جوانیی، وی ئەو جلک وخه‌ملا دنیایی دا به‌نیین خو یا سه‌رقه‌بیا وان جوان دکه‌ت، و ئەو ته‌قوا دا وان یا ناخو‌بیا وان جوان دکه‌ت، خودی دبیرت: ﴿يٰۤاٰدَمُ قَدْ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ لِبَاسًا يُّوْرِي سَوْءَ تَكْم وَّرِيْشًا وَّلِبَاسُ التَّقْوٰی ذٰلِكَ خَيْرٌ﴾ (الأعراف: ۲۶) وبه‌حسی خه‌لکی به‌حشستی ژی دکه‌ت ووان نعمه‌تین ئەو ل ویری دبینن، ودبیرت: ﴿وَلَقَدْهُمْ نَضْرَةً وَّسُرُوْرًا ﴿۱۱﴾ وَّجَزَلَهُمْ بِمَا صَبَرُوْا جَنَّةً وَّحَرِيْرًا ﴿۱۲﴾﴾ (الإنسان: ۱۱-۱۲) مه‌عنا خودی سهر وچاقین وان ب گه‌شیی جوان کرن، ودلین وان ب که‌یفه‌خوشی وته‌ناهییی، وله‌شپن وان ب حهریر وئارمیشی.

وکانی چاوا خودی‌هز ژ جوانیا د گوتن وکریار وجلکی وسه‌رو به‌ری دا دکه‌ت، وه‌سا ئەو هه‌ز ژ کریتییا د گوتن وکریار وجلکی وسه‌رو به‌ری ژی دا ناکه‌ت، ئەو هه‌ز ژ جوانیی وجوانان دکه‌ت، وحه‌ز ژ کریتییی وکریتان ناکه‌ت.

و د دنیایی دا جوانی ب سی رهنگان دئیته پیش چاف:

- رهنگه‌ک ئەوه یی بو خودی بت، و ژ بهر وی بت، وه‌اریکاریا مروقی ل سهر طاعه‌تی وی بکه‌ت، و ژ قتییه ده‌می خودی فه‌رمان ل مه‌ کری کو ئەم خه‌مله‌کا جوان ل خو بکه‌مین ده‌می ئەم دچینه مزگه‌فتان، دا ب رهنگه‌کی ساخله‌م بیینه دپتن. و ئەقه ئەو رهنگه یی خودی‌هز ژی دکه‌ت، وفه‌رمان پی ل مه‌ کری.

- ورهنگهک ئەوه یی بو دنیا یی و مهزنیی بت، بو مهده و خومهزن کرنی،
ودا خودان پی بگهته وان شههواتین دلی وی دچتی.. و ئەفه ئەوه یا
خودی نهشیای و ئەم ژنی داینه پاش.

- ورهنگهک ئەوه یی شورستی، نه ژ و بیه ونه ژ وی؛ چونکی ئەو نه بو
خودییه، ونه بو دنیا یی..

مهخسهد: ئەو هه ديسا مه ل سهري شه گيراي ﴿ ان الله جميل يحب الجمال ﴾
دو بناخه یین مهزن ب خو شه دگرت: نیشهک مهعرفهت وزانینه، و نیشا دی
سلووکه.. خودایی پاک و بلند ب وی جوانیی دئیته نیاسین یا کس تیدا
وهکی وی نینه، و په رستنا وی ب وی جوانیی دئیته کرن یا وی دقیت
ژ گۆتن و کربار و ئەخلاقان، و ئەو ههز دکهت عهبدی وی ئەزمانی خو
ب راستیی جوان بکهت، و دلی خو ب ئیخلاصی و قیانی و تووی
وتهوه کوللی، و ئەندامین خو ب طاعهتی، و لهشی خو ب دیار کرنا شوینوارین
نعمهتان، و پاقر کرنا ژ هه می رهنگین قریژ و کریتیان.

هه ديس ئاشکهرا دکهت کو دقیت عهبد وی جوانیی بنیاست ئەوا بو وی
بوویه و هه صف، و په رستنا وی ب جوانیی بکهت ئەوا بو وی بوویه دین
و شریعت، مهعنا: هه دیسی (مهعرفهت) و (سلووک) و هک دو (قاعیده)
ب خو شه گرتن.

(۴)

مه‌رنه‌به وپيگنډ عبوديه‌نن

مروڤ د ناقبه‌را ئيک ژ سڼ تښتان دايه، کو خودئ ل سهر وی نقيسينه:
نه‌مره‌که لي کړی دا نه‌و ب جه- بينت، وقه‌ده‌ره‌که بو نقيسی دا ب سهر وی
دا بيت، ونعمه‌ته‌که لي کړی دا نه‌و خوشي پی بهت.

و د څان ههر سڼ حاله‌تان دا، خودئ ل سهر عه‌بدی هه‌يه نه‌و عه‌بدینیا
وی بکه‌ت، وعه‌بدئ ژ هه‌ميان خوشتښتير ل نک خودئ ونيژيکتر بو وی
نه‌وه يي ل څان هه‌می حال ومه‌رته‌به‌يان عه‌بدینیا خو بو خودئ ژ بير
نه‌که‌ت، و ب دورستی ب حقه‌ئ څي عه‌بدیني رابيت. ويي ژ هه‌ميان
دويرتر ژ خودئ نه‌وه يي د څان مه‌رته‌به‌يان دا عه‌بدینیا وی نه‌نياست.

وعه‌بدینیا مروڤي بو خودئ د نه‌مرئ وی دا نه‌وه: نه‌و پيگيري ب نه‌مر
وفه‌رمانين وی بکه‌ت، ژ دله‌کي صافی وخورى، وه‌کی پيغه‌مبه‌ری -سلاف
لي بن- نيشا دای، ونه‌و ژ ترسين خودئ دا وڅيان وقه‌درگرتن بو وی خو
ژ وان هه‌می تښتان ژي بده‌ته پاش بين وی نه‌و ژي دايه پاش.

ونه‌و قه‌ده‌را خودئ بو مروڤي نقيسی ئيک ژ دووانه:

يان نه‌و موصيبه‌ته يا مروڤ پی دښت، وبارئ مروڤي پی گران دبت،
وعه‌بدینیا مروڤي بو خودئ د څي ره‌نگي قه‌ده‌ري دا نه‌وه: نه‌و سه‌برئ
ل سهر قه‌ده‌را خودئ بکښت، پاشی پی رازی بت (ونه‌فه ژ سه‌برئ
بلندتره)، پاشی شوکرا وی سه‌را بکه‌ت (ونه‌فه ژ رازي‌وونئ بلندتره).
وبه‌س نه‌و دشيت ب څي چهندي رابيت يي څيانا خودئ دلئ وی تڙي کړی،

و ژ دل باوهری ئینای وزانی کو ههر تشته کئی خودی بو وی هلبژارتی ئه بو وی چیتره.

ورهنگی دووی یی قهدهری ئه عهیب وکیماسینه یین ل نک مروقی ههین، وئهو گونههن یین ئه ب نک قه دچت وپی رادبت، وعهبدینیا وی بو خودی د قی رهنگی قهدهری دا ب هندئ دبت ئه زوی ژئی توبه بکهت، وپهشیمان بیت، و ب شکهستن قه ل خودایی خو بزقرت، وداخوازا لیبوریئی ژئی بکهت. وبهس ئه دشیئت قی چهندی بکهت یی باوهریهکا باوهری ههی کو گونهه وی ژ خودی دویر دکهت، وزیانی ل دنیا یی وئاخرهتی دگههینتی، وئهگر خودی نهبت کهسهک نینه بشیئت قی زیانی ژ وی دویر بکهت.

وعهبدینیا مروقی بو خودی د نعمهتان دا ب هندئ بت ئه وان نعمهتان بنیاست، وئعترافی پی بکهت، پاشی ئه خو ژ هندئ بیارتزت کو ئه هندهک ژ قان نعمهتان بو ئیکی دی ژ بلی خودی پال بدهت، ئهگر خو ئه ئیک نهگرهک بت ژ نهگرین گههشتنا وی نعمهتی بو وی، پاشی ئه شوکرا خودی بکهت سهرا وان نعمهتان، وشوکرا دورست ئهوه ئه وان نعمهتان د بی ئهمریا خودی دا ب کارنهئینت.

و ژ عهبدینیا تمام بو خودی سهرا نعمهتین وی ئهوه: نعمهتین خودی ل سهر مروقی چهند دکیم ژی بن، ئه وان بیینت گهلهک، وشوکرا وی سهرا وان نعمهتان چهند گهلهک بت ئه وی بیینت کیم، وئهو بزانت کو ئهف نعمهته خودی یین د گهل وی کرین نه چونکی ئه وی یی ژ ههژیه، بهلکی ژ بهر هندئ چونکی خودی یی ب رهحمه د گهل وی.. ئهگر وی ئهف چهنده زانی چهند نعمهتین خودی ل سهر وی زیده ببن، خوشکاندنا وی ژی بو خودی دئ پتر لی ئیت، ب زیدهبوونا نعمهتان ئه دفن بلند نابت،

و ب کیمبوونا نعمه‌تان ژمی رازیبوونا وی کیم نابت.. چهند خودی نعمه‌تین
خۆل سهر وی زیده بکهت، قیان و خوشکاندنا وی بو خودی زیده‌تر لی
دئیت، وچهند خودی نعمه‌تین خۆل سهر وی کیم بکهت، رازیبوونا وی کیم
نابت، وچهند ئەو گونه‌هه‌کی بکهت، ئەو ب خوشکاندن شه تۆیه دکهت،
وئەفەیه مروقی ب دورستی عەبدینیا خودی دکهت.. ئەوی ل هه‌می
مه‌رتەبه‌یین عبوودییه‌تی حەقی عبوودییه‌تی ژ سهر خۆ راکری.

(5)

نهو حید و عبودیه

ئیمام ئەحمەد ژ عەبدللاھنی کورپی مەسعوودی قەدگۆھیزت، دبیژت: پیغەمبەری -سلاف لی بن- گۆت: ﴿ مَا قَالَ عَبْدٌ قَطُّ إِذَا أَصَابَهُ هَمٌّ وَحَزَنٌ: اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، وَابْنُ عَبْدِكَ، وَابْنُ أُمَّتِكَ، نَاصِيَتِي بِيَدِكَ، مَاضٍ فِي حُكْمِكَ، عَدْلٌ فِي قَضَاؤِكَ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ اسْتَأْذَنْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِي، وَنُورَ صَدْرِي، وَجِلَاءَ حُزْنِي، وَذَهَابَ هَمِّي، إِلَّا أَذْهَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَمَّهُ، وَأَبْدَلَهُ مَكَانَ حُزْنِهِ فَرَحًا ﴾.

د قنی حەدیسە دا پیغەمبەر -سلاف لی بن- دوعایەکی نیشا ھەر عەبدەکی ددەت یی خەمەک یان بینتەنگیەک بگەھتی؛ دا ئەو وی بیژت، وپیغەمبەر -سلاف لی بن- مزگینی ددەت کوھەر کەسەکی قنی دوعای بیژت، خودی خەما وی دئ بەت، و بینتەنگیا وی ناھیتل، و ل شوبنا عیجزی کەیفەکی دئ دەتی.

و ژ بلی مەسەلا دوعای وی مزگینیا ل سەر گۆتتا وی ھاتیەدان، حەدیسە ھژمارەکا دەرس و مفا یین مەزن دەربارە ی نیاسینیا خودی، تەوھید و عبودییەتی، وقەدەری و تەوھەسسولی، تیدا ھەنە، و ژ وان دەرسین پەیوھندی ب تەوھیدا خودی و عەبدینیا مرۆفی قە ھەین ئەوہ یا ژ دەسپیکا دوعای ئیتە وەرگرتن، دەمی دوعاکەر ل دەسپیکا داخوازرنا خو دبیژت: ﴿ اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، وَابْنُ عَبْدِكَ، وَابْنُ أُمَّتِكَ ﴾ یا رەبیبی، ئەز عەبدی تەمە، و کورپی عەبدی تەمە، و کورپی عەبدا تەمە.. و ئەو دەمی قنی گۆتنی

دبیژت، ئەو ئعترافی نە ب تنی ب عەبدینیا خو بو خودی دکەت، بەلکی ئەف ئعترافا وی ژ دەیک و بایین وی دگرت، ژ دەیک و بایین وی یین ئیکئی و حەتا دگەهتە (ئادەم و حەوواینی) ژئی، و مروئی قئی گۆنتی بیژت، ئەو زیدە خو بو خودایی خو دشکینت، و ئعترافەکا مەزن ب عەبدینیا خو و باب و باپیڕین خو بو خودی دکەت، و کو ئەو ملکی وینە، و وان ژ دەرگەهی وی پیشەتر چو دەرگەھ نینن ئەو قەست بکەنی، و ژ بلی وی خودانەک نینە ئەو داخووا چاقدانی ژئی بکەن، لەو هەر جارەکا قی خودانی خو لئی نەکرە خودان، و ئەو ژ بیرا خو بر، کەسەک نابت خەمی ژ وی بخوت، و جەهەک نابت وی بحەوینت، بەلکی ئەو ب مەزنترین پەنگ ئەو دئی بەرزەبت و خوسارەتی دئی گەهتی.

و عەبد دەمی ب قی پەنگی ئعترافی ب عەبدینیا خو بو خودی دکەت، ئەو ئیقراری ب تەو حیدا خودی دکەت، چونکی هەر وەکی ئەو یی دبیژتە خودایی خو: چاقلینەکا ب تنی ژئی ئەز ژ تە بی منەت نابم، و ژ تە پیشەتر من کەسەک نینە خو پی پاریژم، و خو بەپێلمە ب هیقیی قە.. و ئەقە هندی دگەهینت کو عەبد یی ئعترافی دکەت کو خودایەک هەیه خودایینی ل وی دکەت، و فەرمانان لی دکەت.

مەعنا: ئەو ب حوکمی عبودییەتا خو بو خودی کاری دکەت، نە کو ب کەیفە نەفسا خو، و ئەقە حالی عەبدانە، کار و تەصەرروفا وان ل سەر بناخەیی عەبدینی دئی تە ئاڤارن، عەبدینیا طاعەتی و گوهداریی، و ئەقە ئەو عەبدن یین خودی ئەو بو خو پالداین دەمی گۆتی: ﴿إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطٰنٌ اِلَّا مَنْ اَتٰبَعَكَ مِنْ اَتْعٰوِيْنَ﴾ (الحجر: ٤٢)، ئەو عەبدین منن، و ئەو یین عەبدین من بن، تە -ئەوی شەیطان- چو دەسەلات ل سەر نابت.

ل سهری قی دو عایین، دو عاکهر ئیقراری ب تهو حیدا خودی دکهت،
 وئعترافی ب عهدینیا خو بو وی دکهت، عهدینیا طاعهتی ئهوا گوهداری
 بو دبتنه نیشان.. چونکی ئهگهر عهدینیا طاعهتی ل نک وی نهبت زی،
 عهدینیا مهجوری دئی ل نک ههبت، وی بقییت یان نهقییت ئهو دئی
 عهدی خودی بت و د فهلهکا قههر وربووبییهتا وی دا زفرت، چونکی ههر
 تشتهکی ل عهد و عهسمانان ههبت یی وینه و ژ خهلهکا عهدینیا وی
 ده رناکهفت: ﴿وَلَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلَهُ الدِّیْنُ وَاَصْبٰٓءُ اَفْعٰیزَ اللّٰهِ تَتَّقُوْنَ﴾
 (النحل: ۵۲).

(۶)

رُ امانتین عبودیهتی

وهه ر د وئی ئعترافی ب عبودیهتی دا یا دو عاکه ر د دو عایا خو دا دکهت، ده می دبیرت: ﴿اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، وَإِنُّ عَبْدُكَ، وَإِنُّ أَمَتِكَ﴾ هژماره کا رامانین عبودیهتی هه نه .. عه بد ده می دبیرته خودایی خو: نه ز وده یک و بابین من ژی عه بدین تهینه، نه و ب خوشکاندن ولیزفرین فه پیگیری ب عه بدینیا وی دکهت، وژاری وههوجهییا خو بو وی ئاشکهره، و خو دهیلته ب هیشیا وی فه.

وده می نه و ئعترافی ب عه بدینیا خو بو خودی دکهت، و دبیرتی: ﴿إِنِّي عَبْدُكَ﴾ نه و بی ئاشکهره دکهت کو نه و ب هه می فه، و ژ هه ر لایه کی فه، و ل هه ر ده مه کی عه بدی ویه، ده می یی بچوبک وده می یی مه زن، ساخ و بی مری، و گوهدار و بی نه گوهدار، ب رحی ودلی، ب نه زمانی وله شی .. ﴿نه ز عه بدی ته مه﴾ یه عنی: ب مالی خو ونه فسا خو، چونکی عه بد وهه ر تشته کی وی هه ی، ملکی سه ییدی وینه، وهه ر نعمه ته کا عه بد تیدا ژ قه نه جیا سه ییدی ویه، له و عه بد ب قی گو تنه خو ب ره نگه کی نه یی ئیکسه ر ئعترافی نعمه تا خودایی خو ژ ی ل سه ر خو دکهت.

وعه بدینی هندی دگه هینت کو عه بد ته سه رووفی د تشته کی دا ژ مال ونه فسا خو ناکهت بیی نه مر وده ستوریا خودایی خو، وفایده ک وزیانه کی وی د دهستی وی ب خو دا نینه، نه نه و دشیت ژینی بده ته خو نه مرنی،

وده‌می ئه‌و قئی چه‌ندئ دزانت و ل بیرا خو دئینته شه، هنگی ئه‌و ژ دل و ب راستی فه دبیرت: ئه‌ز عه‌بدئ ته‌مه.

پاشی گوٲ: ﴿ نَاصِيَةِ بَيْدِكَ ﴾ و (ناصیه) ناچچاقن ژ مرؤقی، ئه‌گر ته بقیت مرؤقه‌کی بیی وی بکیشیه سهر ریکه‌کی، دئ ناچچاقین وی گری وکیشی هتا به‌ری وی دده‌یه وی ریکئی یا ته دقیت، وئف مه‌عنایه بو تامیا عه‌بدینیئ د قئی دوعایی دا هاته قه‌رکرن، دا هندی بگه‌هینت کو عه‌بدی بیی خودایی خو مافی (ته‌سه‌رروفه‌کا) ب تنئ ژئ د تشته‌کی دا نینه، ب قئی گوٲنا خو ئه‌و عه‌بدینیا خو هیشتا پتر بو خودایی خو ئاشکه‌را دکه‌ت، و دبیرتیئ: تویی من ب ریشه‌ ده‌ی وه‌کی ته دقیت!

وما چاوا ئه‌و دئ شین خو ب ریشه‌به‌ت، بیئ نه‌فسا وی د ده‌ستی سه‌ییدئ وی دا، وئو به‌ری وی دده‌ته وی ریکئی یا وی دقیت، دلئ وی د ناچه‌را دو تیلان دا ژ تبلین وی، ژینا وی و مرنا وی، که‌یفخوشی و به‌ختره‌شیا وی، ساخلمی و بتلئا وی، هه‌می د ده‌ستی وی دا؟ تشته‌ک ژ وان د ده‌ستی وی ب خو دا نینه، به‌لکی ئه‌و ب هه‌می فه د ده‌ستی سه‌ییدئ خو دایه، عه‌بده‌کی لاوازی له‌غه‌ر ناچچاقین وی د ده‌ستی خودانه‌کی ب هیز دانه بیئ هه‌ر تشته‌کی هه‌ی وی بنده‌ستی خو کری، و ویشه‌تر ژئ!

وه‌ر جاره‌کا عه‌بدی شاه‌ده‌بی دا کو (ناصیه‌تا) وی ویا هه‌می عه‌بدان د ده‌ستی خودئ ب تنئ دایه، وئوه کاروباری وان وه‌سا ب ریشه‌ ده‌ت وه‌کی وی دقیت، هنگی ئه‌و ژ که‌سه‌ک ژ وان ناترست، ووی هیشی ب که‌س ژ وان نابت، وئو که‌س ژ وان ل ریزا (مالکان) نادانت، به‌لکی دئ وان ل ریزا (مه‌ملوکان) بینت، بین ئیکئی دی وان ب ریشه‌ ده‌ت.

وئەوئى خۆ ب ڦى كراسى بېينت، دئى زانت كو ههژارى وههوجهييا وى بۆ خودئى وهصفهكئى لازمه بۆ وى، وئەوئى خهلكى ب ڦى كراسى بېينت خۆ ههوجهى وان ناكهت، وهيشيا خۆ ب وان ڦه گرى نادهت؛ چونكى ئەو دزانت چوب وان نينه.. وهنگى تهوحييدا وى بۆ خودئى وعهبدىنى وتهوهكوللا وى دئى يا دورست بت.

وههر ئەڤ مهعنايهيه يا د گوتنا هوودى دا بۆ قهومئى وى هاتى، دهممئى وى گوتيه وان: ﴿ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾ ﴾ (هود: ٥٦) يهعنى: هندى ئەزم من يئى خۆ هيتلايه ب هيشيا خودئى ڦه، خودايئى خۆ وخودايئى ههوه، وخودان رحهك نينه ل سهر ڦى عهردى ب رېڤه بچت ئەگهر وى خودانى لئى نهكربت، وئەو د بن فهرمانا خودئى دا نهبت. هندى خودايئى منه يئى ل سهر رېكههكا راست، ئانكو: ئەو د حوكم وشريعهتئى خۆ دا يئى دادكهره.

(۷)

د ناپهرا حوکمی وقهدهری دا

وېشتی مروّف عهبدېدینیا خو یا تمام بوّ خودی ئاشکهرا دکهت،
بهردهوامیې ددهته دوعایا خو و دبیژت: ﴿ مَاضٍ فِي حُكْمِكَ، عَدْلٌ فِي قَضَائِكَ ﴾
وئەف گوتنه دو تشتان قهدهگرت:

ئیک: حوکمی خودی ل سهر بهنیین وی یی ب جه هاتیه.

دو: قهزا وقهدهرا وی بو بهنیان دادی وعدهالته تیدا ههیه.

وئەف پارچه ژ هه دیسی جوداییې دئیخته ناپهرا (حوکمی) خودی
و(قهضائا) وی دا، د حوکمی دا دبیژت: ﴿ مَاضٍ فِي حُكْمِكَ ﴾ یهعنی: ئەو
حوکمی ته ل سهر من دای و بو من قیای یی ب جه هاتیه، یهعنی: دی
هه ب جه ئیت، و د قهضائی دا گوت: ﴿ عَدْلٌ فِي قَضَائِكَ ﴾ یهعنی: ئەو
قهزا وقهدهرا ته ل سهر من نفیسی عهدهالته، و حوکمی خودی ل سهر بهنیی
وی دو تشتان قهدهگرت:

- حوکمی دینی، وئەفه ئەو تشتن یین خودی بوّ عهبدی کرینه شریعهت،

وئەفه یی ب جه هاتیه، بهلی عهبد دشیته (موخالهفا) وی بکهت.

- و حوکمی کهونی، وئەفه ئەو تشتن یین خودی قیای چی ببن، وعهبد

نەشیته (موخالهف) وان بکهت، چونکی وی چو دهست تیدا نینن.

و چونکی (حوکم) ئەو تشتنه یی خودی بریار پی دای، ئەو ب جه دئیت؛

چونکی تشتی خودی حوکمی پی ددهت، ئەو وی دکهت و ب جه دئینت،

وههه کهسهکی ژ بلی وی ههی حوکمی ب وی تشتی ددهت یی وی دقیت

بهلئ شہرت نینہ بشیت وی تشتی ب جہ بینت، لہو د حوکمی خودی دا
گوت: ﴿ مَاضٍ فِي حُكْمِكَ ﴾.

وچونکی (قہزا وقہدەر) ئەو حوکمہ یئ خودی ل سەر عہدئ خو ب جہ
ئینای وتمام زی بووی، گوت: ﴿ عَدْلٌ فِي قَضَائِكَ ﴾ یه عنی: ہەر حوکمہ کئی تہ
ل سەر من ب جہ ئینابت عہدالہت ئەوہ.. وقہدەر وان ہہمی تشتان
قہدگرت یئ خودی ب سہرئ عہدئ خو ئیناین، ژ ہہمی لایان قہ، ساخی
ونساخی، دەولہ مہندی وفہ قیری، خوئی ونہ خوئی، ژین ومرن.. وھتد،
وہەر تشتہ کئی خودی ل سەر عہدئ خو ئقیسی بت ئەو عہدالہتہ کە وی
دانایہ د جہئ دورست دا، وچو زولم تیدا نینہ.

وبہلکی کەسەک ہہبت ل قیبری بیژت: قہدہرا خودی ل سەر ہندہک
کەسان ئەوہ ئەو بی ئەمریا وی بکەن، وبەر ب گونہہی قہ بچن، ئہرئ ئەقہ
چاوا دئ عہدالہت بت، نہخاسم ئەگەر ئەم ل بیرا خو بینینہ قہ کو خودی
پشتی ہنگی دئ وان سہرا وی عقوبہ دەت؟ ئەو چ عہدالہتہ یا عقوبہ
پیقہ دئیت؟!

وسەرہکانیا گرفتاریا خودانین قئ گوتنی ژ ہندی دئیت ئەو نہشین
(عہدالہتئ) و (قہدہرئ) پیقہ کۆم بکەن، لہو ہزر دکەن ہەر کەسە کئی
باوہری ب قہدہرئ ئینا دقئیت عہدالہتئ لادەت، وھەچی بیژت: عہدالہت
ہیہ، دقئیت باوہری ب قہدہرئ نہئینت، وقئ ہزرا ئالۆز دو دەستہ کئین
سەرداچووی پەیدا کرن:

- دەستہ کئی (کو موعتہ زلینہ) گوتن: مادەم خودی مرؤقی سہرا گونہہی
عقوبہ دەت، مہعنا وی ئەوہ گونہہ نہ ب قہدہرا خودی دئیتہ کرن،
وچونکی ئەونہ ب قہدہرا وی دئیتہ کرن ژ عہالہتییہ ئەو گونہہکاری عقوبہ

بدهت. و ب ڦښی چهندي وان دره و ب قهدهري کر، ل وی دهمی وان هزرکری
ئهو یی عهدهالتهی بنهجه دکهن!

- ودهسته که کی (کو جه برینه) گوتن: زولم ئهوه مروڤ ته صهررو فنی
د ملکی که سه کی دی دا بکهت، و چونکی ههر تشته کی ههبت ملکی
خودییه، زولم ب خو ب خو تشته کی (مه منوع) و (موسته حيله) ل سهر
وی، و د شیان وی دا نینه ئه و زولمی بکهت، له و ل نک وان چو مهده
د هندئ دا نینه مهده چین خودئ ب نه کرنا وی بو زولمی بیته کرن، وه کی
مروڤی کوره - بو نمونه - نه گهر تو مهده چین وی بکه ی و بیتری: ئه و
(نه ظهري) ناکهت، و بهري خو ناده ته تشتين ههرا!

و بوچوونا دورست و ناقنچی د ڦښی مهسه لی یا (ئه هلی سونه تی) یه، ئه و
دبیژن: زولم ئه وه تشته ک ل جهی وی یی دورست نه ئیته دانان، وه کی کو
تو مروڤه کی گوهدار یان یی بی گونه هه بی شینی، و خودئ ژ ڦښی چهندي یی
پاکه، و خودئ راسته حوکم ب سهر داچوونی ل سهر هنده کان دایه، و کرنا
گونه هی ل سهر هنده کان نفیسیه، به لی ئه و خوری عهدهالته ژ نک وی،
چونکی وی سهر داچوون و شه رمزاری ل جهی وا یی دورست و لایق دانایه.
وی هیدایهت ب ریکا پیغه مبه ران بو عه بدین خو هنارت، و ری ل بهر وان
ئاشکه راکر، ڦیجا یی لایقی هیدایه تی بت وی ته و فیکا وی دا، و ئه ڦه
فه ضله که ژ وی، و هه چیی لایقی هیدایه تی نه بت خودئ ته و فیک ب رزقی
وی نه کر، و فه ضلی خو ژ ی پری، نه کو عه ده له تا خو.

مه عنا: ئه ڦ پارچه ژ هه دیسی ره ده ده کا کورته ل سهر هه ردو ده سته کان:
قه ده ریان، ئه وین ئینکارا قه ده ری دکهن، وه کی مو عته زلیان، و (جه بریان)
ئهوین دبیژت: ههر تشته کی کرنا وی مومکن بت ئه و (عه ده له).

(۸)

تهوهسسولا ب نافیډ خودی

وېشتی راستیا تهو حیددی و عیبادهتی، ورامانین په رستنې یین دورست د گوتنا پیغه مبهری دا -سلاډ لى بن- هاتین، وجودایی د ناقبهرا (حوکمی) و (قهضائی) دا بو مه ناشکرا بووی، وهه ر ئیک کانی یا چا وایه، همدیس بهرئ مه دده ته تهوهسسولا ب نافیډ خو، ل نک خودی کو نهو دلئ مروقی ب قورئانی روهن بکته، وسنگی وی ب حقیقی گهش بکته، و دبیترت: ﴿أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ اسْتَأْذَنْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رِيعَ قَلْبِي، وَنُورَ صَدْرِي، وَجِلَاءَ حُزْنِي، وَذَهَابَ هَمِّي﴾ ودهمی دبیترت: ﴿أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ..﴾ نهغه -وهکی مه گوتی- (تهوهسسوله) ب هه می نافیډ خودی، و (تهوهسسول) د زمانئ عه ره بان دا نهو تشته یئ مروث خو پی نیزیکی تشته کی دی یان کهسه کی دی بکته، و بهلکی نهف په یغه د مه عنایا خو یا نیزیکی وی زارافی بت یئ نهم نوکه گه لهک جاران ب کار دینین دهمی دبیترتین: (واسطه)؛ چونکی (واسطه) ژى نهو تشته یئ د بته نافیډجی د ناقبهرا دو تشتان (یان دو کهسان) دا، ئیک پی خو نیزیکی یئ دی دکته.

د نایه ته کا پیروز دا خودایی مه زن فه رمانئ ل خودان باوهران دکته و دبیترت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾ (المائدة: ۳۵) یه عنی: گه لی نهو یین باوهری ئینای، هوین ته قوایا خودی بکهن، ژ وی

بترسن، و ب وی تشتی هوبن خو نیزیکی وی بکن یی ئەو ژئی رازی بت.. و د قئی حەدیسی دا پیغەمبەر -سلاف لی بن- تشتهکی ژ وان تشتان یین خودی ژئی رازی بو مه ناشکەرا دکەت، ئەو ژئی ناڤین وینە: ﴿أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ..﴾ ب هەر ناڤهکی ته هەمی ئەز پسیاری ژ ته دکەم، یه‌عنی: هەر ناڤهکی ته ل خو کربت، ئەز دکەمه ناڤنجی و (وه‌سیله) د ناڤه‌را خو و ته دا؛ دا تو وی داخوای بو من ب جه- بینی یا ئەز دی ژ ته کەم. و ئەڤه هندی دگه‌هینت کو (ته‌وه‌سسولا ب ناڤین خودی) بو عەبدی ژ هەر ته‌وه‌سسوله‌کا دی یا هه‌بت ب مفاتره؛ چونکی ئەو ل نک وی ژ هەر ته‌وه‌سسوله‌کا دی خوشتقیتره.. له‌و پیغەمبەری -سلاف لی بن- نیشا مه دا ئەم بیژین: یا ره‌بی ب هەر ناڤه‌کی ته هه‌بت، ته ئەو ل خو کربت: ته د کیتابا خو دا ئەو نیشا مه دا، یان ته ئەو نیشا ئیکی ژ عەبدین خو دا بت، یان ته ئەو د علمخ خو یی غه‌یی دا ڤه‌شارتی ل نک خو هیتلا بت..، ونه گوت: یان عەبدەکی ژ عەبدین ته ل ته کربت، تشتی هندی دگه‌هینت کو (ناڤین خودی) بهس ئەون یین وی داناینه سەر خو، و ناڤین وی نه بهس ئەون یین د کیتابا وی دا هاتین، یان پیغەمبەری وی بو مه گوتین، به‌لکی دبت هندهک ناڤین دی ژئی وی هه‌بن، ووی نیشا که‌سی نه‌داین، له‌و یا دورست ئەوه مروّف ب هه‌می ناڤین خودی ته‌وه‌سسولی بکه‌ت، هه‌وارین خو بگه‌هینتی، و خواستنی پی ژئی بکه‌ت.

و ئەو تشتی ئەم ته‌وه‌سسولی ب ناڤین خودی بو دکەین چیه؟
 پیغەمبەر سلاف لی بن دبیژت: ﴿أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رِبْعَ قَلْبِي، وَتُورَ صَدْرِي، وَجِلَاءَ حُرْنِي، وَذَهَابَ هَمِّي﴾ یه‌عنی: کو تو قورئانی بکه‌یه به‌ارا دلێ من، و رۆناهییا سنگی من، و ئەو تشتی کۆڤانا من پی رادبت، و خه‌ما من دچت.

ول ڦيڙي دو بناخه دئينه ڪوٺڪرن: ڙيان، وڙناهي؛ چونڪي بهار
 نيشاره ته ٻو ڦهڙاندني، باران دهمي ل زڦستاني دبارت، ل بهاري عهد
 دڙيته ڦه، و مرؤف دوعايي ڙ خودي دکهت ٺهو قورئاني ٻو دلي وي وهڪي
 بهاري ٻو عهددي لي بڪهت، ڙيني پي بدعتي، ويو سنگي وي بڪهته
 وڙناهي، وچونڪي سنگ ڙ دلي فرههتره، ودل دکهفته د سنگي دا، ٺهو
 وڙناهييا بگههته سنگي دي ڙ دلي ڙي گرت، وچونڪي ڙينا لهشي ههميي
 ب دليه، ودله ناقه نندا ههمي لهشي، بهار وڙناهي (يهعني: ڙين
 وگهشاتي) گاڦا گههشته دلي، ٺهو ڙ دلي ٻو ههر ٺهه ندامه ڪي دي يي لهشي
 دئينه ڦه گوهاستن.

وبهرا نبر ڙين وگهشاتي، دو تشتين دي هه نه دلي تاري دکه نونه ويره
 ٺهو وي بمرين ڙي، ٺهو ڙي ڪوڦانه، وخه مه.. ڪوڦان (الحنن) ٺهو
 نه خوشيه يا ب سهر دلي دا دئيت سهر وئ عي جزيا ل دهمي ٻوري ٻو
 چي سووي، ڙ بهر ڙ دهست ده ركهفتنا تشته ڪي وي دڦيت، يان ب سهر دا
 هاتنا تشته ڪي وي نه ڦيت، وخم (المهم) ٺهو عي جزيه يا ب سهر دلي دا
 دئيت ڙ بهر ترسا ب سهر دا هاتنا تشته ڪي نه خوش نوڪه يان ل پاشه وڙي،
 وئ هفت تشته يين مرؤڦي پي نه خوش، ٺهون دلي تاري دکه نودمربن،
 و مرؤف ڙ بهري وهره د چاره کرنا ڦان نه خوشيان دا ڙيڪ جودا بوينه،
 هنده ڪه سان دي بيني ده رمانه ڪي وهسا ٻو ڦان دهر دان ب ڪار دئين
 نيشي پتر لي زيده دکهت، وهڪي وان يين خم وڪوڦانين خو تشتين حهرام
 ڦه دره ڦين، وهڪي: ڦه خوارنا وان تشتين هشي ڙ سهري دهن، يان گوهدانا
 ٺاواز وسترانين حهرام، يان بهريخودانا ديمه نين فهش نونه دورست.
 وپيغه مبر - سلاف لي بن - بهري مه دده ته چاره يا دورست، دهمي نيشا مه

ددهت کو ئم ژ خودی بخوازین ئەو قورئانا خوۆ بکەتە بهار بوۆ دلین مه،
 وړۆناهی بوۆ سنگین مه، بهار ئەوا دبتە ئەو رح یا ژینیی پهیدا دکەت،
 وړۆناهی ئەوا دبتە ئەو مادده یی هیدایهتی پهیدا دکەت، ومرۆف ئیک
 ژ دووانه:

- ئەوین بهری وان کەفتیه قورئانی، قیجا ژین وهیدایهت هاتیه ریکتی.
 - وئوین بهری وان ژ قورئانی هاتیه وهرگیپان، قیجا مرن وسەرداچوون
 بوویه بارا وان.

وخودی د گۆتەکا خوۆ دا بهری مه ددهتە شان هەردو پەنگان، وپیرا مه
 ل وی جودایی دئینتە ئەهوا د ناڤهرا وان دا هەمی، ودیترت: ﴿أَوْ مَن كَانَ
 مَيِّتًا فَأُحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ
 مِنْهَا﴾ (الأنعام: ۱۲۲) یهعنی: ئەری ئەوی د سەرداچوونی دا مر بت،
 قیجا مه دلئ وی ب باوهریی زیندی کریت، و بهری وی دابته باوهریی
 ودویکەفتنا پیغه مبهران، و ئەو د رۆناهییا هیدایهتی دا بمینت، ما وهکی ویه
 یی د ناڤ نهزانین دلچوون و بهرزەبووان دا، ب ریکەکی ناکهفت کو پی
 ژ وی حالی دەرکەفت یی ئەو تیدا؟
 - ئەو هەردو وهکی ئیک نین!

(۹)

رزق ونه جهلن . . خهمنی ژنی نه خو!

تشتی ژ ههمیان پتر مروّف د ژینا خو دا خهمنی ژنی دخوت، ونه گهر وی ب دورستی حهقیقهت زانیبا، دقیا وی ژ ههمی تشتان پتر خهمنی ژنی نه خواریا، رزق ونه جهله، رزقی خو چاوا دئی زیده کت، ونه جهلا خو چاوا دئی پاش نیخت!! نهفه مروّف هاتیبه سهر رویی عهردی نهو ب فان ههر دو تشتان شه یی مهحتله.. وخودی د نهزل دا وهسا ههزکریه نهف ههر دو تشته د دهستی مروّقی دا نهبن، د نایه تهکی دا خودی دبیرت: ﴿ اَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ ﴾ (الزخرف: ۳۲) نهری ما نهون رهحما خودایی لیکفه دکهن؟ نه.. نهمین رزقی وان وژیارا وان د دنیا یی دا د ناقبهرا وان دا لیکفه دکهن، ومه هندهک ژ وان ب سهر هندهکان نیخستینه.

نهفه رزق.. ونه جهل، خودی دبیرت: ﴿ اِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ اِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ (نوح: ۴) نهو نه جهلا خودی بو ههوه نقیسی نایته پاش نیخستن، نه گهر هوبن بزنان.. ومادهم نه نایته پاش نیخستن، مهعنا نایته پیش نیخستن ژنی.

رزق یی نقیسیه، نه کیتر لی دئیت ونه زیده تر، ونه جهل یا دانایه، نه پیشقه دئیت ونه پاشقه دجت، قیجا نهف خهمنه یا چیه؟ دلّی خو بو خهمنه وی تشتی فالالا که یی نهمر پی ل ته هاتیبه کرن، وخوب وی تشتی شه موژیل نه که یی خودی (ضهمان) ب دانا وی دایه ته، وباش بزانه کو رزقی

ته نائیتته برین هندی ئەجەلا ته مابت، وئەو سەرری خودی دای رزقی وی
 نابرت هندی ئەجەلا وی ما بت، ورزق نه ب خووەستاندن وعەقلا ریبییه،
 ئەگەر نه.. حیوانین بی ئەزمان هەمی ل بنی بەرپی دا ژ برسان دا مرن!
 وبلا ته باوهری هەبت کو ئەگەر خودی ژ بەر حکمەتەکا ئەو پی دزانت
 دەرگەهەکی رزقی ل بەر ته گرت، هەر ئەو ب رهحما خو دەرگەهەکی دی یی
 پتر مفایی ته تیدا دی بو ته ئەگەر، وئەگەر ته دەلیلەکی بەرچاڤ بقییت
 هزرا خو د حالی بچویکی دا بکه، دەمی هیشتا د زکی دەیکی، خوارن
 وشەخوارنا وی (کو خوینە) د ریکەکا ب تنی را بو دئیت، ئەو پی دژیت
 ووهراری دکەت، وگاڤا ئەڤرپکە لی هاته برین، وئەو ژ دەیکی ئەبوو، شوینا
 ریکەکی دو ریکین دی یی رزقەکی خوشتر و ب تامتر ژئ دئیت (کو
 شیرە) بو وی دئینە ئەکرن، وگاڤا ب شیرقەبوونی ئەڤ هەردو ریکە لی
 هاتنه گرتن، وشیر ژئ دئینە برین، چار ریکین دی ل بەر وی ئەدبن یین
 تمامتر وباشتر بو وی، دو ریکین خوارنی: ئەو خوارنن ژ حیوانەتی
 وشینکاتی دگەهنی، و دو قەخوارن یین ژ شیر وشەخوارنن دی ژئ یین
 حەلال دگەهنی.. وئەگەر ئەو مر، ئەڤ هەر چار ریکین ل وی دئینە گرتن،
 بەلی ئەگەر ئەو ژ بەختەوهران بت، خودی ب رهحما خو هەشت دەرگەهین
 دی ل بەر وی ئەدکەت، کو هەر هەشت دەرگەهین بەحەشتینە، و هندی وی
 رزق بقییت بو وی ژئ دئیت! مەعنا: بلا ته باوهری هەبت کو خودی -
 د دنیا یی دا- دەرگەهەکی ژ دەرگەهین رزقی ل بەر عەبدهکی ناگرت،
 ئەگەر ئەو دەرگەهەکی باشتر بو وی و ب مفاتر، ل بەر وی ئەنەکەت، وعەبد
 ئەگەر یی خودان باوهر بت، وخودی خیرا وی قیاسا بت، گەلەک جارن
 دەرگەهی رزقی بیخیر ل بەرا وی دئینە گرتن، وخودی وی ژ وی رزقی بی

بار ومهرووم دکهت؛ چونکی خودی ئەو بو وی نهقیت، ودقیت پپارپزت، و ژ پاراستنا خودییه بو عهبدی کو ئەو وی ریکئی ل بهر وی بگرت یا رزقی بیخیر پینقه دئیت، ئەگەر خو ژ بهر کیم زانینا عهبدی ئەو نهزانت ژی کو ئەف رزقه یی بیخیره، قیجا سهرا وی گرتنی عیجز بیت ژی..

وچونکی مروث ژ عهجهلی یی هاتیه دورستکرن، وهکی خودی دبیزت: ﴿خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ﴾ (الانبیاء: ۳۷) ئەو حمز ژ تشتی ب لهز ژی دکهت، ووی ب سهر یی درهنگ دئیخت، ئەگەر خو ئەوی درهنگ بو دئیت یی باشرت بت ژی ژ وی یی ب لهز دگههتی، ژ بهر قی چهندی دئ وی بینی ئەو دلخ خو دبهته خوشیین دنیا یا نزم، وخوشیین بلندین ئاخرهتی ژ بیرا خو دبهت، وکهنگی کوفانا وی مهزن دبت؛ دهمی ل ئاخرهتی وان خوشیین بلند دبیت ژ دهست وی دئینهکرن، ژ بهر وان خوشیین نزم یین وی ل دنیا یی برین، وبو دئیتسه گوتن: ﴿أَذْهَبْتُمْ طَيْبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمْ أَلْدُنْيَا وَأَسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ﴾ (الأحقاف: ۲۰) ئەفرۆ ههوه چو بو خو نههیلایه، چی تشتی ههوه قیای، د دنیا یی دا ههوه بارئ خو یی ژی داگرتی، وئفرۆ (رصدی) ههوه (صفره) قیجا هوبن ل هیقیا چنه؟!

وئگەر ته بقیته ژ قی رهنگی بهخترهش نهبی ژ مروثان، بلا باوهری ته ههبت کو خودی تشتهک ژ ته مهنعه نهکریه ئەگەر مهنعا وی پتر فایدی ته تیدا نهبت، وبه لایهک نهئینایه سهری ته ئەگەر بو هندی نهبت دا ئەو ته پی بجهریبت، وئهو ته نامرینت ئەگەر بو هندی نهبت دا جارهکا دی ئەو ته راکهتهفه، وئهو ته راناکهتهفه ئەگەر بو هندی نهبت دا بهری ته بدهته ئیک ژ دو ریکان: سهعادهتا ههروههر، یان شهقانا بی دویماهی.

(۱۰)

نه گهر نه سه عاده تا دورست بقیت

نه گهر ته سه عاده تا دورست بقیت وی ریکتی بده بهر خو یا بهری نوکه مه گوتی، ده می مه گوتی: دلخ خو بو وی تشتی قالا که یی نه مر پی ل ته هاتیه کرن، و خو ب وی تشتی فه موژیل نه که یی خودی (ضه مان) ب دانا وی دایه ته.

به لی.. ههر که سه کی هیقیا زیده بوونی، وترسا کی مبوونی، بو خو نه کرته خه م، وهزرا خو هه میی د هندی دا ب کار نه ئینت، کانن چاوا دی خوشیه کا پتر ب ده ست خو ئیخت، یان نه خوشیه کی ژ خو بده ته پاش؛ چونکی نه و دزانت خودی ل سه ر ههر تشته کی یی خودان شیانه، نه وه ته دبیری دکه ت، وریکی ل بهر به نیین خو فه دکه ت، و ته دبیرا وی بو به نیی وی چیتره ژ وی ته دبیرا به نیی بو خو دکه ت؛ ژ بهر کو نه و مه صلحه تا به نیی خو ژ وی باشر دزانت، نه و پتر دشیت وی تشتی بگه هینتی یی بو وی باش، و وی تشتی ژ وی بده ته پاش یی زبانا وی تیدا بت. و چونکی نه و دزانت بیی هه زکرا خودی نه و نه شیت ئیک پیگاڅ پیشقه بچت، یان پاشقه، له و نه و خو ب ده ست (مه شیئه تا) وی فه به رده ت، و ب (قه ضا نا) وی رازی دبت، و ل بهر ده رگه هئ ره حما وی ستوخوار و سه رچه میای دمینت، خو ده یلته ب هیقیا وی فه، و ده ستی هه وجه ییا خو ب نک وی فه درپژ دکه ت، و باوه ریی دئینت کو ژ بلی وی ههر ئیکی هه بت ژ هندی کی متره خوشیه کی بگه هینتی، یان نه خوشیه کی ژ بی بده ته پاش، چونکی خودان و مه لکی ههر

تشته کئی دہستی دا ہر ٹہو ب تئیہہ . . ہنگی ٹہو ژ ہمی کول وکسہر
 وخم وکوثانان رحمت دروینت، وبارئ خۆ یی گران دھیلته ب ہیثیا وی قہ
 یی منہت ب ہلگرتنا چو باران نہبت ٹہگہر ٹہو چہند دگران ژئی بن، وٹہو
 رہم وقہنجیا خۆ نیشا ددہت وپیش وی قہ وی باری پادکہت، بیی عہد
 زحمہتہ کئی ببینت، وچونکی عہد ب ہمی قہ بہرئ خۆ ددہتہ وی، وخما
 خۆ دکہتہ ٹہو، خودایی وی ہمی خہمیں وی یین ب ہوجہ یین دنیا یی قہ
 دگر تدا ی ژئی قہ درہ قینت، ودلی وی ژ وان قالا دکہت، و ہنگی پسپارا وی
 خوشیی نہ کهن یا ٹہو ژ ژیا نا خۆ دبینت، ووی سہ عادہتہ دگہتہ دلی وی!

ژ خۆ ٹہگہر وی خۆ ہیلا ب ہیثیا خۆ ب خۆ قہ، وپالدا سہر تہ دبیر
 و ہلبرارتنا خۆ، و ہند خم ژ حقی خودایی نہ خوار ہندی بہرئ وی ل پشک
 وبارین نہ فسا وی، خودایی وی دئی وی ہیلتہ ب ہیثیا ہلبرارتنا وی قہ،
 و بہرئ وی دئی دہتہ وی ریکئی یا وی بہرئ خۆ دایی، و ہنگی خم وکوثان
 دئی لی کۆم بن، قیجا نہ دل لی رحمت دبت، ونہ کار باش دبت، ونہ ہیثی
 ب دہست قہ دئیت، وپہردہ یہ کئی ستوبر دئی کہفتہ ناقبہرا وی وسہ عادہتہ . .
 پیغہ مہر - سلاف لی بن - دبیرت: ﴿ مِنْ جَعَلَ الْهُمُومَ هُمًّا وَاحِدًا، هَمَّ الْمَعَادِ، كَفَأَهُ اللَّهُ
 هَمَّ الدُّنْيَا، وَمَنْ تَشَعَّبَتْ بِهِ الْهُمُومُ، هُمُومٌ الدُّنْيَا، لَمْ يُبَالِ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي أَيِّ أَوْدِيَّتِهَا
 هَلَكَ ﴾ یہ عنی: ہہچی خہمیں خۆ ہہ میان بکہتہ خہمہک، خہما ناخرہتئی،
 خودئ خہمیں دنیا یی دئی ژ وی قہ کہت، و ہہچی خہمیں وی ٹہو
 ب گہلہک لایان قہ بر، خہمیں دنیا یی، خودئ منہت ب وی نینہ ٹہو
 د کیژ نہالین وی دا بچتہ ہیلا کئی.

خودئ فرمان ب ہندہک تشتان ل عہدین خۆ کریہ، وسۆز ب ہندہک
 تشتان دایی، فرمان ب (ٹہمر ونہ ہیان) لی کریہ، وکہ فالہت ب رزقی

وسه ركه فتنى دايى، قيجانئ گهر وى فه رمان ب جه ئينا، خودى ژى سوزا
خو د گهل وى دى ب جه- بينت، وتشتى كه فالهت پى دايى دى گه هينتى،
سه ركه فتنى دى ده ته وى پى سه ركه فتنى ژى بخوازت، ودى وى بى منهت
كهت پى مرادا وى نهو بت.

ومروقى تىگه هشتى نهو وى پى ب نهمر ونه هيان راببت، وخه مى ژى
بخوت، نه كو خو ب وى تشتى فه موژيل ب كهت پى خودى كه فالهت دايى
نهو وى بو ب جه- بينت، ب تايبه تى نه گهر نه ل بيرا خو بينين كو چو
وه فادار پى راستگوتر ژ خودى نينن. و ژ نيشانين سه عاده تا دورست نهوه
مروف خه ما خو هه مپى ب كه ته ب جه ئينا فه رمانا خودى، نه ب جه ئينا
تشتى خودى كه فالهت پى دايى، و ژ نيشانين زرباريا خودانى نهوه دلئ وى
ژ خه ما ب جه ئينا نه مپى خودى پى قالا بت، وبهس بهرى وى ل هندى
بت نهو وى تشتى ب جه- بينت پى خودى كه فالهت دايى نهو وى بو ب جه-
بينت..

مه زکړنا عهدی بو خوداین وی

(ئبن ماجه) حه دیسه کئی ژ (شهبانی) شه دگو هیژت، دبیترت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوت: ﴿لَا عَلَمَ أَقْوَامًا مِنْ أُمَّتِي يَأْتُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِحَسَنَاتٍ أَمْثَالِ جِبَالِ سِهَامَةَ بِيضًا، فَيَجْعَلُهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَبَاءً مَنْثُورًا﴾ به عنی: ئەز دئ هنده ک کهسان ژ نوممه تا خو بینم رۆژا قیامه تی دئین خیرین وان هندی چیا یی تیهامینه دسپی، خودی وان خیرین وان دئ وهکی تۆزه کا به لافکری لی کهت، شهوبانی گوت: من گوتی: ئەهی پیغه مبهری خودی سالوخته تین وان بو مه ئاشکه را بکه، نه کو ئەم ژ وان بین بیی ئەم ب خو بحه سیبین، گوت وی گوت: ﴿أَمَّا إِيَّاهُمْ إِخْوَانُكُمْ، وَمِنْ جِلْدَتِكُمْ، وَيَأْخُذُونَ مِنَ اللَّيْلِ كَمَا تَأْخُذُونَ، وَلَكِنَّهُمْ أَقْوَامٌ إِذَا خَلَوْا بِمَحْرَمِ اللَّهِ انْتَهَكُوهَا﴾ به عنی: ئەو برایتین هه وه نه، و ژ نفسی هه وه نه، و ئەو ژی وهکی هه وه هنده کئی ژ شهقی بو کرنا عیباده تی رادبن، به لی ئەو کهسن ده می دمینه ب تنی پی ل وان تشتان ددانن یین خودی حرام کرین.

زولم ونه زانینا ژ هه میی مه زنتر ئەوه خه لک د چاقتین ته دا ژ خودی دمه زنتر بن، ب رهنگه کئی وه سا تو رازی نه بی خه لک ته ب وی کراسه کی ببین یی خودی ته پی دبینت، د نایه ته کئی دا خودایه مه زن گوتنه کئی ژ نوح پیغه مبهری -سلاف لی بن- شه دگپرت، و دبیترت: ﴿مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا﴾ (نوح: ۱۳) ئەهی ملله تی من، هه وه چیه هوبن ژ مه زنیبا خودی وده سه لاتا وی ناترسن، ووی مه زن نابینن؟ موحاهد دبیترت: مه عنا

گوٽنا وی ٺهوه وی گوٽ: ههوه خیره هوین پوټه‌ی ناده‌نه مه‌زنیا خودایی
خو؟

یه‌عنی: ٺه‌گهر خودی د چاقین وان دا یی مه‌زن با، ووان خودی مه‌زن
دیتبا، ٺهوه دا گوهداریا وی که‌ن، وخو ژ بی ٺه‌مریا وی دهنه پاش، وژی
شهرم که‌ن.. و ژ شهرم‌کرنا ژ خودی ومه‌زن‌کرن وه‌یه‌تا وییه د دل‌ی
مرؤقی دا، مه‌زنی وه‌یه‌تا وی ل نک مرؤقی یا هند بت، ده‌می ٺهوه یی
ب تنی ژی بت ٺهوه خو ژ وان کار وگوٽنان بده‌ته پاش یین وی پی نه‌خوش
بن ٺهوه وان ژ وی بیینت.

گه‌له‌ک که‌س ژ مه‌ دوه‌سانه شهرما وان ژ خودی یا هند نینه هندی
شهرما وان ژ مرؤقان، ده‌می مرؤقه‌ک چ یی مه‌زن بت د چاقین وان دا،
یان ژی ٺهوه ژی بترسن وه‌زره‌کی بو‌که‌ن، وان دبینت ژ شهرم یان ترسین
وی دا ٺهوه وی کاری ناکه‌ن یین وی مرؤقی پی نه‌خوش، به‌لی ده‌می
مه‌سه‌له دبت به‌ بی ٺه‌مریا خودی، وٺهوه تشتی خودی پی نه‌خوش، وان شهرم
وترسا ژ خودی هند ل نک وان نینه ٺهوه وان ژ بی ٺه‌مریا خودی بده‌ته
پاش..

ٺه‌قی کاری وان هنگی چ مه‌عنا بو‌ه‌یه؟

مه‌عنا وی ٺهوه: (ته‌وقیر) وقه‌درگرتنا وان بو‌خودی ژ (ته‌وقیر)
وقه‌درگرتنا وان بو‌وی مرؤقی کی‌متره، لهوه شهرما وان ژ وی مرؤقی پتر
لی دئیت ژ شهرما وان ژ خودی، وٺه‌قه (خه‌له‌لی) دگه‌هینته بناخه‌یی
ته‌وحیدلی ل نک وان، ووان به‌ر ب شرکی قه دبه‌ت، ٺه‌گهر ب قی ٺیه‌تی
وان ٺه‌ف چهنده کریت، وٺاشکه‌رایه کو (شرک) ههر کاره‌کی دی یی هه‌بت
د گهل خو پویچ دکه‌ت، لهوه مرؤقی ب قی ره‌نگی ده‌می روژا قیامه‌تی

دئیت چو فایدی وی ناکهت کارئ وی یئ باش هندی چپایه کی بت؛ ژ بهر کو ئه وکار ژئ نائیته قه بویلکرن.

و ژ تهوقیرا مرۆقیه بو خودئ مرۆف ب دورستی (تهوحیدا) وی بکهت، و ژ تهوحیدییه ئه و کهسه کی ژ به نیین وی خو د ناخفتنن خو ژئ دا نه ئینته ریزا وی، وه کی دئ بینی هنده ک دبیزن: ب ناقئ خودئ و ب ناقئ فلانی، یان: مه خودئ یئ هه ی وفلان کهس، یان: ئه گهر خودئ هه ز بکهت وتو هه ز بکه ی.. وه هر گوته کا وه سا بت یان کهسه کی بینته ریزا خودئ، ئه فه ژ وان گوته نانه یین خودانئ خو بهر ب شرکی فه دبهن، دقئیت موسلمان یئ لی هشیار بت.

و ژ مه زنکرنا عه بدیه بو خودایئ وی ئه و د بی ئه مریا خودئ دا گوهداریا کهسه کی نه کهت، نه بیژت: فلان کهس مرۆقه کی مه زنه، قه در و بهایی وی گه له ک، ئه ز دئ ناخفتنا وی ب جه ئینم، ئه گهر خو ناخفتنا وی بی ئه مریا خودئ ژئ تیدا هه بت.. گوهداری وترس و قیان وه یقیداریا مرۆقی ژ کهسی دقئیت هندی گوهداری وترس و قیان وه یقیداریا مرۆقی بو خودئ نه بت، هندی وی نه بت.. قیجا پا چا وایه ئه گهر زیده تر بت؟!

و ژ مه زنکرنا مرۆقیه بو خودئ ئه و شهرم بکهت کو خودئ سرره کا وه سا ل نک وی بیینت، یان هه زه کی ژئ بزانت، یان گوته کی ژئ گوه لی بیت، یا ئه و هه ز نه کهت کهسه کی دی ژئ بیینت یان بزانت یان گوه لی بیت، خو ژ مرۆقان قه شیرت، و خو ژ خودئ نه قه شیرت!! خودئ به حسئ هنده ک به خه ره شان دکهت و حالئ وان بو مه ئاشکه را دکهت، و دبیزت: ﴿يَسْتَحْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَحْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ الْقَوْلِ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا﴾ (النساء: ۱۰۸) ئه و خو ژ خه لکی قه دشیرن دا کارین

وان یین خراب نه بینن، بهلی خو ژ خودی ناهه شیرن وژی شهرم ناکهن، وئهو
ب زانینا خو یی د گهل وان، ویی ئاگه هداره ب وان ده می ئهو ب شهف
ده می یین ب تنی وی گوتنی دبیژن یا خودی یی ژئی رازی نه، و خودی
ب هه می گوتن وکریارین وان یی ئاگه هدار بوویه، تشتکه ژئی ل وی بهرزه
نابت.

خودی مه بکته ژ وان عهبدان یین تهوقیرا وی دکهن، وی مهزن دبینن،
د ناف خهلکی دا، وده می ئهو یین ب تنی ژئی.

(۱۲)

مرۆف . . ئەو حکمەتد د خێکنا وی دا ل دویمایی هەین

قەلەم ئیکەمین چیکری بوو خودی دای؛ دا ئەو قەدەرا هەر تشتەکی بەری
چیبونا وی بنقیست، وئادەم چیکری دویمایی بوو، و د ئافراندنا مرۆقی
دا ل دویماییا هەمی نفسین چیکریان هژمارەکا حکمەتان هەبووینە، ژ وان
حکمەتان:

یا ئیکی: دا خانای بیته دورستکرن بەری خودان لئ بیته ئاکنجیکرن،
و د قی چەندی دا قەدرگرتنەکا بەرچاڤ بو مرۆقە هەیه، ئەگەر تو بزانی
میثانەک دئ ئیتە نک تە، وئەو میثان ل بەر تە یی ب قەدر بت، بەری
ئەو بیت تو دئ جەئ وی دورست کە، وچونکی مرۆقی قەدر وپایەکی
مەزن ل نک خودی هەبوو، خودی عالەم بو وی دورست کر، پاشی ئەو لئ
دانا.

یا دووی: هەر تشتەکی هەمی د عالەمی دا، ل عەرد و عەسمانی، خودی
بو مرۆقی و ژ بەر وی دایە، و مرۆف ئارمانجە، و ئارمانج ل دویمایی
دئیت.

یا سینی: چیکەری زبەرەک ب باشتەین تشتی کاری خو ب دویمایی
دئیت، کانی چاوا ئەو ب کاری بناخە دەست پی دکەت.

یا چاری: نەفس وەسا یین هاتیە چیکرن وان بەر دەمینتە ل دویمایی،
ژ بەر قی چەندی دەمی موسا و سیرەبەندین فیرەونی گەهشتینە ئیک،

موسای گوتی: هوبن بهری وی بهائین یا ههوه دقیت هوبن بهائین، وگاڤا مروڤان ئەو تشت دیتی یی سیره‌بەندان هاقیتی، بهری وان مال وی تشتی دئ ل دویمایی ئیت.

یا پینجی: خودی باشتین کیتابا خو، وباشترین پیغه‌مبه‌ری خو، وئەممەتا باشتەر بو دویمایی زەمانی هیلا، ووی ئاخرەت ژ دەسپیکتی چیتەر لی کر، ودویمایی ژ به‌راهیان تامترن.

یا شەشی: ئەو هەمی تشتی خودی د عالەمی بەلاف کری، وی د ئادەمی دا کۆمکر، لەو ئادەم ئەو عالەما بچویکه یا عالەما مەزن تیدا کۆمبوی. یا حەفتی: مروڤ کورتیا هەبوونی و فیتی و پیه، لەو یا مونساب ئەو بوو ئەو پشتی وان هەمیان بیته چیکرن.

یا هەشتی: ژ قەدرگرتنا مروڤی ل سەر خودایی وی ئەو بوو: ئەو هەوجەیی ومەصلحەتین وی هەین، وئەو ئامیرتین وی د ژینا خو دا پیتقی پی هەمی هەمی بو وی به‌ره‌ڤکر، ووی هندی دیت دەمی وی سەری خو بلندکری هەر تشتەک ل بەر دەستی وی یی حازره.

یا نەهی: دەمی خودی قیای قەدر و بهایی مروڤی ل سەر چیکریین دی ئاشکەرا بکەت، وی ئەو به‌ری وی چیکرن، لەو ملیاکەتان هزر دکر کو خودی چیکریه‌کی ژ وان باشتەر چی ناکەت، بەلی دەمی خودی ئادەم ئافراندی و فەرمان ل ملیاکەتان کری ئەو بو وی بچنە سوجدی قەدری وی بو وان ئاشکەرا بوو، وگاڤا ئادەمی گونەه کری، ملیاکەتان هزرکر ئەو قەدری خودی دایە ئادەمی نەما، وهاته نەسخەکر، بەلی دەمی ئادەمی تۆبه‌کری و خودی تۆبا وی قەبویل کری، ملیاکەتان زانی کو خودی سرره‌ک د چیکریین خو دا هەیه کەس ژ بلی وی نزانت.

يا دههئ: دههئ خودئ چيكرنا قئ عالهمئ ب قهلههئ دههئ پئ كرى،
يا د جهئ خو دا بوو ئه وى ب چيكرنا مرؤقى ب دويماهئ بينت؛ چونكى
قهلههئ ئاميرهتئ زانينئيه، ومرؤف زانايه، له و خودئ قهدر وبهائئ ئادههئ
ب ريكا علمئ وى نيشا ملياكه تان دا، دههئ گوئيه ئادههئ: ئه و علمئ
ل نك ته ههئ ب زانينا نائين قان ناقلئكران، نيشا ملياكه تان بده..

(۱۳)

حالی مروّقان د گهل قورئانی

د نایه‌ته‌کا پیروژ دا خودایی مه‌زن ئیک ژ وان گازنده‌یان شه‌دگو‌هیت یین پیغه‌مبه‌ری -سلاڤ لی بن- ژ ملله‌تی خو‌کرین، د دهر‌حه‌قا‌حالی وان دا د گهل قورئانی، ودییت: ﴿ وَقَالَ الرَّسُولُ يُرَبِّ اِنْ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴾ (الفرقان: ۳۱) پیغه‌مبه‌ری: خودایی من، هندی ملله‌تی منه پش‌تا خو یا دایه‌تی قورئانی.. یه‌عنی: حالی وان د گهل قورئانی یا ته بو وان هنارتی‌ئوه‌ئوه خو‌ژی‌دویر دکهن، پش‌ت‌دده‌نی و (هه‌جرا) وی دکهن، ووی نارمانجی ب جه‌ نائین یا ته‌ئوه ژ بهر بو وان هنارتی.

و‌ئ‌ه‌قه ئی‌شاره‌ته بو‌ئیک ژ وان گون‌ه‌هین مه‌زن یین ئوممه‌ت د دهر‌حه‌قا قورئانی دا دکه‌ت، و‌دیارک‌رنه بو‌حاله‌کی ژ حالین مروّقان د گهل کیتابا خودی، و‌ئ‌گه‌ر مروّ ه‌زرا خو‌د قی مه‌سه‌لی دا بکه‌ت، دی بینت گه‌له‌ک ره‌نگین هه‌جرا قورئانی هه‌نه، و‌ئ‌وه هه‌می خودانی خو‌دئی‌خته بن قی گازنده‌یی یا پیغه‌مبه‌ری -سلاڤ لی بن- بو‌خودایی خو‌کری، ژ وان ره‌نگان:

ئیک: پش‌ت‌دان و‌هه‌جرا قورئانی یا ژ هه‌می مه‌زنت‌ئوه‌ مروّ پش‌ت‌ده‌ته باوهری ئینانا ب قورئانی، کو کوفری پی بکه‌ت، یان باوهر نه‌که‌ت و‌ئ‌و تش‌تی تی‌دا هاتی‌حه‌قیه و ژ نک خودییه، و‌خودان ب قی چه‌ندی کافر دبت، و ژ ئوممه‌تا ئیسلامی نائیته هژمارتن.

دو: کو مروث گوهی خو نه ده تی ده می نهو دئیتته خواندن، ودهنگی خو
 د بهر را بلند بکته، وقهره بالغی بکته، وئغه ئیک ژ سالوخه تین کافران
 بوو، وهکی د نایه ته کی دا هاتی: ﴿ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ
 وَالْغَوْا فِيهِ ﴾ (فصلت: ۲۶) نهوین کافر بووین گوټ: گوهداریا قی قورئانی
 نه کهن، وده می نهو دئیتته خواندن له غوی بکهن.. وبه رانه ر قی چهندی
 خودی فرمان ل خودان باوهران کر کو نهو خو بی دنگ بکهن ده می قورئان
 دئیتته خواندن، وگوهداری ب بو بکهن، ده می گوټی: ﴿ وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ
 فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾ (الأعراف: ۲۰۴).

سی: هه وهسا ژ پشتدانا قورئانییه کو مروث کاری ب نه حکامین وی
 نه کهت، وحوکمی وی قه بویل نه کهت، وهزر بکهت کو قانونه کا دی یا
 ژ وی باشر هه یه مروث ل دویف بچت وکاری پی بکهت، یان هزر بکهت
 نه حکامین قورئانی ب کیبر هه می دهم وهه می جهان نائین، وبو ئیکی هه یه
 نهو ژ بن حوکمی قورئانی دهر کهت وکاری پی نه کهت.. وئغه زی خودانی
 خو ژ خه له کا ئیسلامی دهر دئیتخته خه له کا کوفری، خودایی مه زن دبیرت:
 ﴿ وَمَنْ لَّمْ يَخُفْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴾ (المائدة: ۴۴).

چار: و ژ هه جرا قورئانییه مروث ههرا خو د نایه تین وی دا نه کهت، وخو
 د مه عنایا وی دا شاهه زا نه کهت، وبه رگه ربانی نه کهت کو خو فیری رامانا
 نایه تین وی دا ویزانت کانی نهو چ دبیرن و چ ژ مروقی دخوازن، وتشته کی
 ئاشکه رایه نهو که سی د قورئانی نه گهت ومه عنایا وی باش نه زانت، نهو
 نه شیت نه حکامین وی ب دورستی ب کاربنت، ژ بهر قی چهندی خودایی
 مه زن بهری مه ده ته هزر کرن وخوشاره زا کرنا د نایه تین قورئانی دا ده می
 دبیرت: ﴿ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ﴾ (محمد: ۲۴).

پېنچ: داخوازکړنا دهرمانی دلی، وچارهسه ریا نیش ونه خوښیږن نهفسی، ب ریکهکا دی ژ بلی قورنای، نهو ژی ژ پشتدان وههجر قورناییه، خودای مهزن د نایهتهکی دا دبیرت: ﴿ وَنُزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴾ (الإسراء: ۸۲) نهو تشتی شیفای بو دهردین دلی وئیشین نهفسی تیدا ههبت، ورهحم بو خودان باوهران، نههم د قورنای دا دئینینه خواری، قیجا کهسهک دهرمان ژ جهی وی یی دورست بهیلت، وپجت قهستا جههکی دی بکهت، ژ بلی کو دهرمانی دورست ب دهست وی ناکهفت، نهف کاری وی ژی ب گونهکاری بو وی دئیتته هژمارتن.

نهو گومان ودودلی یا بو هندهک مرؤقان ژ فی قورنای چی دبت، کو ئیکا هند ژ وان چی بکهت نهو بهر ب گونهها (ههجر) قورنای قه بچن، ب چهند رهنکهکانه:

هندهک ههنه دلین وان ب گومان کو نهف قورنانه ژ نک خودی بت، نهو نهو حقی بت یا خودی بو مرؤقان قیای وهنارتی ﴿ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا ﴾ ونهفه بهری خودانی ددهته رهنکی ئیککی یی ههجر قورنای کو کوفر ونهباوهری ئینانا ب قورناییه، ههر وهسا رهنکی دووی ژی کو گوهدان وگوهداریا نایهتین قورناییه.

وهندهک ههنه گومان بو وان د هندی دا ههیه کو نهف نهحکامین فی قورنای دوهسا بن تیرا ژینا مرؤقی بکهن، لهو نهو هزر دکهن ژ بلی قورنای، یان د گهل قورنای، مرؤقی ههوجهی ب هندهک ری وریباز وسیاسهت ویرر وپوچوونین دی ژی ههیه، دا سهروبهری ژینا وی یی تمام بت، ونهف گومانه بهری خودانی ددهته رهنکی سیی یی ههجر قورنای، کو پشتدانا کاریه ب نهحکامین قورنای.

وهندهک د وان (دهلالهت) ورامانان دا ب گومانن یپن ژ نایهتین قورئانی دئینه وهرگرتن، کانئ مهخسه دپچ مهعنا یا وان یا سه رقه یه، یان ژی هندهک مهعنا یپن دینه یپن نهو ل دویف عهقل وتیگه هشتنا خو ناشکه را دکهن، ودبیزن: مهخسه دا نایه تان نهغه مهعنا یه یه. وهکی وان یپن هندهک نایه تان (تهئوبل) دکهن، و ب هندهک تهفسیرین بنقه ونه دورست نهو وان نایه تان شرؤقه دکهن. و نهغه بهری خودانی دده ته رهنگی چاری یی هه جرا قورئانی کو نه تیگه هشتنا دورسته بو رامانین قورئانی.

وهندهک یپن دی هه نه بهلکی باوهری ب وان راستیان هه بت یپن د قورئانی دا هاتین، بهلی نهو د دودلن کانئ نهف راستیه ب خو د مهقووودن، یان ژی هه ما نهو بهس بو مه تهل هاتینه ئینان، یان مهخسه د پچ رهنگه کی مهصلحه تییه، لهو ده می حه قیقه ته کا د قورئانی دا هاتی بو وان دئیه گوتن، نهو دبیزن: مه باوهری ب قی حه قیقه تی هه یه، بهلی. ودی ده ست ده ته جه ده ل وهه قریه کا بی مهعنا، بهس بو هندی دا نهو خو ژ کارکنا ب وی راستیی قورتال بکه ت! نهف رهنگی گومانینی ئیکا هند ژ خودانی چی دکه ت نهو ل بهر نه ئیت کو قورئان ب حه قیقه ت فه شیفا ودهرمانه، و نهغه رهنگی پینجییه یی هه جرا قورئانی.

هیثیا مه ژ خودی نهوه نهو دلین مه ژ هه می رهنگین گومانان بیاریزت.

(۱۴)

نشنی هویڻ پڻ دڙین

نه ژیانا لهشی.. چونکی مرؤقی زیندی خو مهجبووری دو پهنگین ژیانان دینت:

- ژیانا لهشی، یا کو تشتی ب مفا ویی ب زیان بو لهشی خو پی دزانت، قیجا نهو وی تشتی بو خو هلبثرت یی مفا یی وی تیدا، وخو ژ وی تشتی بدهته پاش یی ژیانا وی تیدا، وههه جارهدکا کیماسیهک گهشته قی ژیانا وی، ل دویف وی کیماسی نهخوشی ولاوازی دی گهته، لهو نم دبیین ژیانا مرؤقی نساخ ویی خه مگین ویی هه ژار ویی ترس ل نک هه ی ژ ژیانا وی مرؤقی یی نهو چند ل نک نههه ی تامتره.

- ژیانا رحی، یان یا دلی وهکی نه هندهک جاران دبیزینی، و ب قی ژیانییه مرؤف حه قیی ونه حه قیی، هیدایه تی وسهرداچوونی، ودورستی وخهله تیی ژیک جودا دکهت، نهف ژیانهیه هیزا قافارتن وژیک جودا کرنا د ناقبهرا تشتی ب مفا ویی ب زیان دا ددهته خودانی، ونهوه هیزا باوهری ونیراده وحه ژیکرنا حه قیی ددهت، ههه وهسا هیزا نهقیانا باطلی ژی.. وههست وشعوور وقیان ونهقیانا ههه ئیکی ل دویف بارا وییه ژ قی پهنگی ژیانی.

وکانی چاوا ژیانا لهشی بو کهسی ساخ ویی کیماسی تامتره، وزانینا وی ب تشتی ب مفا ویی ب زیان بو وی پتره، وهسا ژیانا دلی ژی بو کهسی دلهکی ساخ هه ی تامتره، وههه کهسهکی زیندی دهمی تو بهری خو

ددهیی دئی بینی ئەو زێدە زێدە ژيانا خو یا لەشی دپارێزت، چاڤدیریی لئی دکەت، و خو ژ وان تشتان ددەتە پاش یێن کیماسیی دگەهیننە فئی ژيانا وی، بەلئی بەرانبەر فئی چەندئ ئەم دبینین گەلەک کەس هەنە خەمی ژ ژيانا خو یا دلی ناخون، ولئی ناگەر یێن خو ژ وان تشتان بدەنە پاش یێن کیماسیی دگەهیننە فئی رەنگی ژيانا وان، هەر چەندە هەوجەبیا وی بو هەر دو رەنگین ژيانان هندی ئیکە.. بوچی؟

- ب راستی ئەقە جەهی حیبەتییە!!

د نایەتەکی دا خودایی مەزن گازیەکی پیشکیشی خودان باوهران دکەت، وفەرمانەکی ل وان دکەت، کو ئەو د بەرسقا خودی وپیغەمبەری وی بێن، دەمی ئەو بەری وان ددەنە وی تشتی یی ئەو پی دژین.. ژینا دلی، خودی دبیژت:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَن بِلِلَّهِ يُحْيِي بَيْنَ الْمَرَّةِ وَقَلْبِهِمْ وَأَنَّهُ أَلَيْسَ لِحُشْرُونَ ﴿٢٤﴾﴾ (الأنفال: ٢٤) ومهنا فئی نایەتی ب کورتی ئەقەبە: گەلی خودان باوهران، هوبن د بەرسقا خودی وپیغەمبەری وەرن ئەگەر وان هوبن بو وی تشتی گازیکردن یی هوبن پی بژین، وهوبن بزانی هندی خودیبە ئەو یی دکەفتە ناقبەرا مروقی ولئی وی دا، وهوبن بزانی کو هوبن بو نک وی دئی ئینە کو مکرن.

و ژ فئی نایەتی چەند مەسەلە کین گرنگ بو مە ناشکەرا دبن، ژ وان: یا ئیکتی: ژيانا رووچی (یا دلی) یا تمام و ب مفا بو مروقی ب هندی پەیدا دبت دەمی ئەو د بەرسقا خودی وپیغەمبەری دئیت، وگوتن وفەرمانین وان ب جە دئینت، ویی د فئی بەرسقی نەئیت وی چو ژیان نابن، هەر چەندە ئەو دژیت ب وی ژيانا هەڤیشک یا د ناقبەرا وی وحەبوانەتان دا

هه‌ی، کو ژيانا له‌شيه، چونكي وی دله‌کي مری دئ هه‌بت، وئو که‌سین ب قی رهنگی بن، ئو دم‌رینه ئه‌گه‌ر خو دساخ ژی بن، نه وه‌کی وان یین دژین ژیانه‌کا رووحی، ئه‌فه دساخن ئه‌گه‌ر خو ب له‌شی فه دم‌ری ژی بن. ویی ژینا وی یا دلی ژ ژینا هه‌ر که‌سه‌کی تمامتر، ئه‌وه یی گوهداربا وی بو گازیا خودی وپیغه‌مبه‌ری ژ یا هه‌ر ئیکی تمامتر، چونکی هه‌ر تشته‌کی وان ئو بو گازی کریت ژین تیدا هه‌یه، وه‌ه‌ر پشکه‌کا ژ وی یا وان ئو بو گازی کری ئه‌گه‌ر ژ ده‌ست وی چوو، مه‌عنا ئو وی پشکه‌ک ژ ژینیی وی ژ ده‌ست خو کر..

د نایه‌ته‌کا دی دا خودایی مه‌زن ئیشاره‌تی دده‌ته قی ژیانئ ده‌می دبیرت: ﴿أَوْ مَن كَانَ مِيثًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا﴾ (الأنعام: ۱۲۲) به‌عنی: ئه‌ری ما ئو هه‌ردو که‌س وه‌کی ئیکن: یی مه‌ ژین دایی و ژ مرنی رزگارکری، ورؤناهی‌هک (هیدایه‌ت) دایی ئو یی د ناف خه‌لکی دا بییت وپچت، وئووی د ناف تاریان دا مای ونه‌شیت ژئ ده‌رکه‌فت؟ نه.. ئو وه‌کی ئیک نین!

یی ئیکی: راسته ب له‌شی خو یی زیندی بو، به‌لی ئو ژ مریان حسیب دبو، چونکی دلئ وی هیدایه‌ت نه‌نیاسی بو، مه‌ دلئ وی تژی هیدایه‌ت کر، قیجا ئو زیندی بو. ویی دووی: چونکی هیدایه‌ت نه‌نیاسی، وه‌کی خو ما دناف تاریان دا.

یی ئیکی: ده‌می د ناف خه‌لکی دا دچت، رؤناهییا وی یا د ده‌ستی دا، له‌و خه‌لکی دی هه‌می هه‌وجهی وینه ژ به‌ر رؤناهییی، ویی دووی: که‌سی منه‌ت پی نینه، چونکی ئو ژ وه‌کی وان یی ده‌ست قالایه ژ رؤناهییی، وبه‌ر پیین خو نابینت.

مهسه لا دووی یا ژ نایه تی ناشکهر دبت، ئەفهیه: خودی دبیرت: هوبن بزنان کو خودییه دکهفته ناڤهرا مروقی ودلی وی، یهعنی: خودی ژ مروقی نیزیکتره بو دلای وی؛ چونکی ئەوی دکهفته ناڤهرا ته وتشتی ئەو ژ ته نیزیکتره بو وی تشتی.. خودی یی نیزیکتره بو دلای، ئەو دزانت کانی ههر دلەکی چ تیدا ههیه، دهمی هوبن د بهرسفا خودی وپیغه مبهری دئین، وهوبن ب لهشی فهرومانین وان ب جهـ دئینن، ئەو ب دلین ههوه یی زانایه، دزانت کانی ئەف هاتنا ههوه د بهرسفی یا ژ دله، یان ژ ژ بهر مفایه کیه، یان ژ ترسین تشتهکی دایه، هوبن ل وی نائینه فهشارتن؛ چونکی دلین ههوه ل بهر وی دناشکهرانه، و (ئستجابه) ئەگهر یا ب لهشی ب تنی بت، چو فایدهی ناگهینته خودانی.

وهندهک زانایین دی دبیرتن: دهمی خودی دبیرت: هوبن بزنان کو خودییه دکهفته ناڤهرا مروقی ودلی وی.. مهعنا وی ئەوه خودی دلی وهردگیپرت، بهر ب ئیمانێ فه دبهت، یان بهر ب کوفری فه. ههر وهکی نایه تی دقیت بیژت: هشیار بن! ئەگهر هوبن د بهرسفا خودی وپیغه مبهری نهئین، خودی دلین ههوه دی مرینت و بهر ب کوفری فه بهت..

مهسه لا سیی: ئەف نایه ته فهرومانا شهوعی وقهدهرا خودی پیتکه گری ددهت، دهمی دبیرت: د بهرسفا خودی وپیغه مبهری وهرن، یهعنی: ئەمری شهوعی ب جهـ بینن، پاشی دبیرت: خودییه دلین ههوه وهکی وی دقیت وهردگیپرت، و ئەفه مهسه لا قهدهرییه، وهکی د نایه ته کا دی ژی دا هاتی: ﴿فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ﴿٥٦﴾ وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ ﴿٥٥﴾﴾ (المدرثر: ٥٥-٥٦) ئەف قورئانه بیرئینانه که بو وی یی بقییت بیرا خو لی بینته فه، و ئەو نهشین بیرا خو لی بینته فه ئەگهر خودی حهز نه کربت.

(۱۵)

هیلانا (نەمری) مەزنی

ژ کرنا (نەهین)

سەھلی کورئ عەبدللاھی دبیت: (ال نک خودئ هیلانا ئەمری مەزنتره ژ کرنا نەهیی؛ چونکی نەهیا ئادەمی هاتەکر نەو ژ داری بخوت ووی خوار، ئینا خودئ تۆبا وی قەبویلکر، وئەمر ل ئبلیسی هاتەکر نەو بو ئادەمی بچتە سوجدئ وئەو نەچوو، قیجا ل گونەها وی نەهاتە بۆرین).
ئەشە مەسەلەکا گرنگ وەهەژی رۆنکرنییە، ورۆنکرنا وئ د شان خالیئ
ژیری دایە:

یا ئیکتی: گونەها ئادەمی -وەکی د گوتنا بۆری دا هاتی- کرنا وی تشتی بوو یئ نەهیا وی ژئ هاتیەکر، کو نەخوارنا ژ داری بوو، وگونەها ئبلیسی نەکرنا وی تشتی بوو یئ ئەمر پئ لی هاتیەکر، کو سوجدەبرن بوو بو ئادەمی، وچونکی گونەها ئبلیسی مەزنتر بوو، تەوفیقا وی بو تۆب نەهاتەدان، ولەعنەت لی هاتە باراندن.. نە وەکی ئادەمی ئەوئ ژ دل تۆبەکری و خودئ تۆبا وی قەبویلکری وگونەها وی بو ژیری.

یا دووی: گونەها کرنا نەهیی، وەکی وئ یا ئادەمی کری، پترین جارن ژ بەر هەوجەبی وشەهوەتەکییە ل نک خودانی، ئادەمی دەمی ئەو کار کری یئ نەهیا وی ژئ هاتیەکر ژ بەر هندی بوو وی دلئ وی دچوو (خولودئ) وگاڤا وی زانی خوارنا ژ داری دئ قئ ئارمانجئ بوو وی ب جە- ئینت، وی ژئ خوار.. وگونەها نەکرنا ئەمری پترین جارن ژ بەر خۆمەزکر ودفن

بلندیبیه، ئبلیسی خو مهزن کر، و ژ خو نه گرت بو ئاده می بچته سوجدی،
 وئهمری خودی ل عهردی دا، وئهو کهمی هندی دندکه کی مهزنی ددلی دا
 بت، خودی وی نابه ته به هشتی، وهکی د هدیسه کا دورست دا هاتی یا
 موسلم فه دگو هیزت.

یا سیی: ل نک خودی کرنا وی کاری ئهمر پی هاتیه کرن، خوشتقیتره
 ژ هیلانا وی کاری نهی ژئی هاتیه کرن، وگلهک نمونه ل سهر قی چندی
 ژ گونین پیغه مبهری ب خو -سلاف لی بن- هه نه، ئهم معنایا هندک
 ژ وان ل قیری دی فه گوهیزین، پیغه مبهر -سلاف لی بن- د گوتنه کا خو دا
 دبیزت: ﴿خوشتقیترین کار ل نک خودی کرنا نقیژییه ل ده می وی﴾
 و دبیزت: ﴿وهوبن بزنان کو باشتین کاری هه وه نقیژه﴾ وگلهک
 هدیسی دی یین هندی دگه هینن کو کاری خوشتقی ل نک خودی کرنا
 ئهمرکی ژ ئهمین ویه..

و د گلهک ئایه تان ژئی دا خودی قیانا خو بو عهبدی ب کرنا ئه وامران
 شه گریدهت، وهکی: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ (البقرة: ۱۹۵) و ﴿إِنَّ اللَّهَ
 يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ (البقرة: ۲۲۲) و ﴿فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ﴾
 (آل عمران: ۷۶) وهتد. و د لایئ نه هیان دا ئهو نه قیانا خو ب کرنا وان
 شه گریدهت، وهکی: ﴿لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾ (آل عمران: ۱۴۰) و ﴿إِنَّهُ لَا
 يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ (الأنعام: ۱۴۱) و ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ﴾
 (الأنفال: ۵۸) وهتد..

یا چاری: ژ یا بوری دیار دبت کو کرنا وی تشتی خودی فرمان پی کری
 تشته کی مه قصوده ژ بهر وی ب خو (لذاته)، وهیلانا تشتی وی نهی
 ژئی کری بو هندییه دا کرنا کاره کی ئهمر پی هاتیه کرن تمام بت، معنا:

نهه یی یا ژ وی هاتیسه کرن چونکی ئەو سستی و (خهله لی) دئیخته کارهکی ئەمر پی هاتیسه کرن، بۆ نمونه: ده می خودی نهه یی ژ فه خواری مه بی و کرنا قوماری کری، گوت: چونکی ئەو بهری خودانی ژ زکری خودی و نقیژی وهردگیپن، وهکی د ئایه تا (۹۱) یدا ژ سوورته تا (المائدة) هاتی.

مه عنا: کارین نهه یی هاتیسه کرن دبنه ریگر د نابهه را مروقی و کرنا ئەوامران دا، لهو (نهه یی) ژ بهر تشته کی دی دقیت نه ئینه کرن، و (ئه مر) ژ بهر وان ب خو دقیت بینه کرن.

یا پینجی: کرنا وان کارین ئەمر پی هاتیسه کرن ژ پشکا پاراستن وهیلا نا هیزا باوه ری ب خو به، به لی نه کرنا وان کارین نهه یی هاتیسه کرن ژ پشکا پاراستن هیزا باوه ری به ژ وی تشتی وئ هیزی ژ ریکا ناقنجی و دورست لاددهت، و پاراستن هیزی ب خو بهری پاراستن راست کرنا وئ دئیت، چونکی ئەفا دووی (پاراستن راست کرنا هیزی) ژ بهر یا ئیکیه (پاراستن هیزی ب خو).

یا شه شی: ژینا دلی، و خواری وی، و خوشی ورحه تیا وی، د کرنا وی کاری دابه یی فه رمان پی هاتیسه کرن، و ئەفا هه هه می ب هیلا نا وی کاری یی نهه یی هاتیسه کرن، ئەگه کرنا ئەمری د گه له بت، ب جه نائیت، و مروقه ک ئەگه فه رمانین خودی ب جه نه ئینت، و خو ژ وان هه می کاران بده ته پاش بین نهه یی هاتیسه کرن، ئەو ژ خودان ئیمانان نائینه هژمارتن، به لی ئەو که سی فه رمانان ب جه بینت، و خو ژ هنده ک نه هیان نه ده ته پاش دی ژ خودان ئیمانین گوه کار ئینه هژمارتن.

یا هه فتی: وهه ر نیزیک ژ خالا بووی، ئەوی فه رمانان ب جه بینت، و خو ژ نه هیان نه ده ته پاش، ئەو دی ئیک ژ دووان بت، یان دی رزگار بت

وچته بهحہشتیٰ نگہر خیرین وی پتر لیٰ ہاتن، یان ژئی دئی ہندی خرابیین
خوئیته عہزابدان، پاشی دئی ژ بہر کرنا وی بو (ئہوامران) دئی پرگار بت.
بہلیٰ ئہوئی فرمان ونہیان ب جہ نہئینت بی گومان ئہو دئی چتہ
ھیلاکی.

یا ہہشتیٰ: خیرا کرنا وی کارئی فرمان پی ہاتیہ کرن ئیک ب دہانہ،
بہلیٰ جزایٰ کرنا وی کارئی نہہی ژئی ہاتیہ کرن ئیک ب ئیکییہ، تشتیٰ
ہندی دگہہینت کو خودیٰ پتر حز ژ کرنا ئہمری؛ چونکی ئہگہر وہسا نہبا
ہمر گونہہک دا ب دہان بت، وہر خیرہکدا ب ئیک بت، یان چونہ
چونہ ہردو دا وہکی ئیک بن.

یا نہہی: عہدہک ئہگہر وان تشتان ہمیان یین خودیٰ نہہی ژئی کری
بکہت، وگونہہین وی بگہنہ بہر پهریٰ عہسمانی، پاشی تشتہکی ب تنیٰ
بکہت ژ وان یین خودیٰ ئہمر پی کری، کو توبیہ، ئہو گونہہ ہہمی دئی
ئینہ ژیرن.. مہنا: کرنا وی تشتیٰ وی ئہمر پی کری ل نک وی
خوشتقیترہ ژ نہکرنا وی تشتیٰ بی وی نہہی ژئی کری.

(۱۶)

هشیاری ئافاهیڻ خو به!

ئەو كەسى بڤىت ئافاهیڻ خو بلند كەت، دڤىت هەر ژ سەرى خەمەكا باش ژ موكمكرنا بناخەيڤىن وى بخوت؛ چونكى موكميا ئافاهی ژ موكميا بناخەيڤىن وى دڤىت.. وكار وكريارڤىن مرۆڤى وهكى ئافاهیڻه، بناخەيڻ وان باوهره، وهەر جارەكا بناخە يڻ قائىم بت دڤى شىت ئافاهیڤه كڤى بلند ل سەر پشت خو ڤراگرت، و ل وى دەمى ئەگەر هندهك ژ ئافاهی هەرفت ژى چيكرنا وى دڤى يا ب ساناهى بت، بەلڤى بناخە ئەگەر دسست بن، ئافاهی خو ل سەر ناگرت، وهەر جارەكا هندهك ژ بناخەيان هەرفت و خراب بوو ئافاهی هەمى يانبارا پتر دڤى ب سەرىك دا ئىت!

ژ بەر ڤى چەندڤى مرۆڤى زانا وتيگههشتى گەلەك خەمى ژ دورستكرن و موكمكرنا بناخەيان دخوت، و مرۆڤى نەزان بىيى بناخەيان موكم بكەت ئافاهیڻ خو بلند دكەت، لەو ئافاهیڻ وى هەر زوى ب سەر سەرى وى دا دڤىت: ﴿أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ سَفَا جُرْفٍ هَكَارٍ فَأَتَّهَارِبُ فِي نَارٍ جَهَنَّمَ﴾ (التوبة: ۱۰۹) ئەرى ما وهكى ئىكن ئەوى بناخەيڤىن خو ل سەر تەقوا خودڤى وگوهدارى وپرازيبونا وى دانابن، و ئەوى بناخەيڤىن خو ل سەر ليڤا كەندالەكى نيزيكە بكەفت دانابن، ڤيجا ئەو ب سەر دا بىت ووى د گەل خو بەاڤىتە د ناگرڤ جەهنەمى دا؟
- نه، ئەو وهكى ئىك نابن.

وباوهری (کو بناخه یه) بۆ ئافا کرنا کاران، وهکی هیژبیه بۆ لهشی مرۆقی، ههر جارهکا هیژا مرۆقی یا موکم بت دئی شیت لهشی وی راگرت، وگه لهک نه خوشیان ژئی ژئی دهته پاش، بهلی نه گهر هیژا وی یا کیم بت دئی لاواز بت ونه شیت لهشی راگرت، یان ئاتافان ژئی دهته پاش.

قیجا تو ئافاهی خۆ ل سهر هیژا بناخه یی باوهریی بدانه، چونکی نه گهر هندهک ژ ئافاهی ته -هنگی- ژ بهر یک وچوو و خراب بوو ژئی، دورست کرنا وی ل بهر ته دئی یا ب ساناهی بت، نه وهکی هنگیه دهمی بناخه ب خۆ خراب دبت.. وموکمترین بناخه تو ئافاهی ل سهر بدانی، و د خه می نه بی هندی نهو پشتی هنگی یی بلندبت، نهو بناخه یه یی دو تشت تیدا هه بن: یی ئیکی: کو نیاسینا ته بۆ خودی، وزانینا ته ب ناڤ وصیفات وئه مرئی وی یا دورست بت.

یی دووی: خۆ ب دهستته بهردانا ته خوری بۆ خودی وپیغه مبه ری وی بت، نه بۆ که سه کی دی ژ بلی وان.

وپشتی تو بناخه ی موکم دکه ی، و ئافاهی ل سهر بلند دکه ی، تو وی ب باشیا نه خلاق ی سپی بکه، پاشی سیاجه کی موکم ل دۆر بدانه؛ دا نهو ژ دوزمنان بیته پاراستن، وپه نچه رین وی ب مای نه تیکرنی په رده بکه؛ دا تیغه بییه ستاره کرن، وکلپه کی ژ زکری خودی بۆ پهیدا بکه، هنگی دئی بیه خودان ئافاهی کی ناسی ل بهر ههر دوزمنه کی.

وپشتی قی چهندی، هشیاری ئافاهی خۆ به، راسته نهو دئی یی ناسی بت، بهلی دز دهمی ژ ده ری بی هیقی دبت، ب ما هۆلکی گونه هان نهو دئی دیواری کون که ت، قیجا نه گهر ته ژ قی چهندی نه خوار دئی هند بینی وی دیوار سمت، و د ژۆر قه ب سهر ته دا گرت، وهنگی دئی گه لهک زه حمه تی

بینی هتا وی دکهیه دهر، چونکی تو دئ ب ئیک ژ سئ تشتان فه موژیل
بی:

- یان دئ کهشیه بن دهستی وی، وئو دئ ئاقاهیئ ته ژ ته ستینت.
- یان دئ بته شریکی ته د مالی دا.
- یان دئ وی کهیه دهر وپشتی هنگی دئ ب پنیکرنا وی کونی فه
موژیل بی یا وی د دیواری کری.
- وئوگهر ئو شیا بگههته د مالا ته دا، سئ ئاتافان ئو دئ گههینته ته:
- خرابکرنا ئاقاهی.
- برنا وی مالی یئ ته بو خو کۆمکری.
- وبستهکرنا دزین ههقالین خو کو ئو ژی چاڤ ل وی بکهن.
- وهنگی رۆژ بو رۆژی هیزا ته دئ کیم بت، هتا ئیدی تو خو ل بهر چو
دورژمنان نهگری.. ئەفه حالئ بارا پتر ژ مروڤانه د گهل فی دورژمنی، ئو
خو ژئ غافل دکهن هتا د مالین وان دا ب سهر وان دا دگرت..
- ویا ژ فی ژئ غهربستر ئووه گهلهک جارن ئەف دورژمنه خودانی مالی
ب خو بو خو دکهته پاله، دهمی دقیت مالی لی خراب بکهت!

(۱۷)

نه گهرين گوننه

نه گهر مروث هزرا خو د نه گهرين کرنا گوننهان دا بکهت، يين بچوبک ويين مهزن، دئ بينت نهو ههمی بو سئ نه گهرين سره کی دزقرن:

نه گهرا ئيکي: کو دل ب تشته کی دی فه ژ بلی خودی بيته گريدان.

نه گهرا دووی: کو خودان گوهداريا هيزا غه زه بی د نه فسا خو دا بکهت.

نه گهرا سيی: کو نهو گوهداريا دلچوون وشه هه واتين نه فسی بکهت.

وهه ر ئيک ژ شان نه گهران بهری خودانی دده ته رهنگه کی گوننه، نهوی دلی وی ب ئيکی دی ژ بلی خودی فه بيته گريدان دئ بهر ب شرکی فه چت، ويی گوهداريا لایي غه زه بی یی نه فسی بکهت دئ کاری وی بته زولم وزورداری، نهوی دویکه فتنا شه هه وات دلچوونان بکهت، دئ ب کاری فه حش رابست. وگونه ها ژ ههمی مهزنتر يا نه گهرا ئيکی بهری خودانی دده تی نهوه نهو عيباده تی بو ئيکی دی ژ بلی خودی بکهت، وکاکلکا عيباده تی وه کی نه دزانين دوعا کرنه، وگونه ها ژ ههمی مهزنتر يا نه گهرا دووی بهری خودانی دده تی کوشتنه، وگونه ها مهزنتر يا ژ نه گهرا سيی پهیدا دبت زنايه.. ژ بهر قی چهندي خودایي مهزن د ئيک نايه تی دا نهف هه سئ گوننه هه کومکرن، وگوت: ﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقُولُونَ أَلَيْسَ آلَتِي حَرَمَ اللَّهِ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا﴾ (الفرقان: ۶۸) نهويين ژ بلی خودی دوعايي ژ که سي دی ناکهن، ووی نه فسی ناکورث يا خودی حه رام کری، وزيایي ناکهن.. هه وه کی نهف هه سئ گوننه هه

دبنه ماکا هەر گونه‌هه‌کا دی یا هه‌ی؛ چونکی هه‌ر ئیک ژ وان ژ به‌ر نه‌گه‌ره‌کی ژ نه‌گه‌رین گونه‌هی بی‌ن سه‌ره‌کی دئی‌ت.

وئه‌ف گونه‌هه ئیک ئیکی دکیش‌ت، نه‌و که‌سی شرکی بکه‌ت، دئی به‌ر ب زولمی فه چت، ویی کارئی وی زولم بت خو ژ کرنا فاحیشی ناده‌ته پاش، و (ته‌و‌حید) وان ژ خودانی دده‌ته پاش، خودی ده‌می به‌حسی یوسفی -سلا‌ف لی بن- دکه‌ت، دبیرت: ﴿كَذٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوْءَ وَالْفَحِشَآءَ اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِيْنَ ۝۲۴﴾ (یوسف: ۲۴) یه‌عنی: چونکی یوسف ژ عه‌بدین خودی بی‌ن (موخلص) بو، وئیی‌خلاص ژ ته‌و‌حیدییه، خودی نه‌و ژ هندی پاراست کو نه‌و به‌ر ب خرابیی فه (و‌خرابی زولمه) و‌فاحیشی فه (و‌فاحشه زنا‌یه) بچت.

وه‌ر جاره‌کا ته‌و‌حید د‌لی مرؤقی دا یا ب هیزبو، دویره‌فتنا وی ژ زولمی و‌فاحیشی دئی یا پتر بت، به‌ری خو‌بده‌نی چاوا خودایی مه‌زن قی مه‌سه‌لی د‌نایه‌ته‌کی دا کو‌م دکه‌ت، دبیرت: ﴿فَمَا اُوتِيْتُمْ مِّنْ شَيْءٍ فَمَتَّعُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَّاَبْقٰى لِلدِّينِ ءَامِنُوْا وَعَلٰى رَّبِّهٖمۡ يَتَوَكَّلُوْنَ ۝۳۶﴾ (الشوری: ۳۶) د‌قی نایه‌ته‌ی دا خودایی مه‌زن ئاشکه‌را دکه‌ت کو نه‌و خیرا ل‌نک هه‌ی چیتره بو وان بی‌ن باوه‌ری پی نینای و‌خو‌هیلاینه ب هیشیا وی فه، وئه‌فه ته‌و‌حیده، پاشی گو‌ت: وئه‌وین خو ژ گونه‌هین مه‌زن و‌کارین فه‌حش دده‌نه پاش، وئه‌فه نه‌گوه‌داربکرنا هیزا شه‌وه‌تیییه، پاشی گو‌ت: وئه‌گه‌ر غه‌زه‌بی نه‌و گرت، نه‌و لی‌بو‌رینی ب کار دئین.

مه‌عنا: خودی وی خیرا چیتره نه‌وا ل‌نک وی هه‌ی دده‌ته وان که‌سان بی‌ن سی تشت ل‌نک هه‌ی: ته‌و‌حید، وده‌همن پاقری، وعه‌داله‌ت.

وئەو دەرگەهین بەرئ مرۆقی ددەنە جەهنەمی سینە:
ئیک: دەرگەهی (شویهاتان) یین شکئی بو مرۆقی د دینی دا چی دکەن،
وبەرئ وی ددەنە شرکی.

دو: دەرگەهی (شەهەواتان) یین ئیکا هند ژ خودانی چی دکەن ئەو
هەوایی نەفسا خو و دلچوونان ب پیش رازیوونا خودی بیت.

سی: دەرگەهی غەزەبی ئەوی بەرئ خودانی ددەتە زولم و تەعدایی.
وبناخەیین گونەهان یین بەلایی ب سەر خودانی دا دئینن سینە:
ئیک: خوّمەزنکرن، وئەو بوو نەهیلای ئبلیس بو ئادەمی بچتە سوحدی
قئیجا لەعنەت لی هاتنە باراندن.

دو: دلچوون، وئەو بوو بەرئ ئادەمی دایە خواری ژ داری د بەحەشتی دا،
هەتا هاتیە دەرئخستن.

سی: حەسودی، وئەو بوو ئیکا هند ژ کورئ ئادەمی چی کر برایی خو
بکوژت، قئیجا ل دنیا یی وئاخرەتی خوسارەت بت.

وکوفرا ب خودی و شرک رەنگەکی خوّمەزنکرنییە، وفاحیشە رەنگەکی
دلچوونییە، و زۆرداری رەنگەکی حەسویدیییە، ویی ژ فان هەر سییان بیتە
پاراستن، ئەو ژ خرابیی هەمیی هاتە پاراستن.

(۱۸)

د ناپهرا زانای وراهدی دا

مرؤقی زانا فهرماني ل خه لکی ناکهت نهو پشت بدهنه دنيايي وئیکجار دهستان ژي بکيشن؛ چونکی نهو باش دزانت کو نهو نه شين قی چهندي بکهن، بهلي نهو فهرماني ل وان دکهت کو نهو د گهل دنيا داريا خو، خو ژ کرنا گوننهان بدهنه پاش، چونکی ب ديتنا زانای هيلانا دنيايي تشته کي باشه، وهيلانا گوننهان تشته کي فهرزه، وهوي فهرزي ب جه نهئنت يا بهرعه قل نينه فهرمانا ب کرنا باشي لي بيته کرن، وهکی قیيه کهسهک نهگه ر واجبي نهکته تو بچی فهرماني ب کرنا سوننه تي لي بکهی!

وزانای نهگه ر ديت يا ب زهحمه ته خه لک خو ژ گوننه ي ژي بدهنه پاش، نهو خه ما خو هه ميي دکه ته نهو نهو خودي ل بهر وان شرين بکهت ب پیکا بيرئینانا وان ل قهنجيئن خودي، وبه حسکرنا مهزنيا وي بو وان، چونکی دلک نينه نهگه ر قيانا وي تيدا نههاتبته چاندين، نهگه ر خو هندهک جاران نهو قيان ل بن خوليا ژبيرکرنی هاتبته قهشارتن ژي، وهه ر جاره کا دل ب قيانا وي قه هاته گریدان، ل بهر خوداني دي يا ب ساناهي بت نهو خو ژ بي نه مريا وي بدهته پاش.

ومرؤقی زاهد داخواري ژ خه لکی دکهت نهو دنيايي بهيلن، وقهستا خودي بکهن، وهقه کارهکه ب پتريا وان قه نائييت، تو دبيني شيرقه کرنا زارؤکی چهندي يا ب زهحمه ته؟ بوچی؟ چونکی روژا وي د دنيايي دا

فامکری، وی خو یی دیتی ئەو شیریی قەدخوت، وگاڤا وی ژ نشکەکی قە
دیت تو هاتی وتە دقیت وی شیریی ژئی بیری، ئەو ب گۆتتا تە ناکەت،
زاهدی دقیت ب پیکا شیرقە کرنا خەلکی ژ دنیا یی بەری وان بدەتە خودی،
وئەقە کارەکی ب ساناھی نینە، لەو کیم مرۆڤ ب زەحمەت گوهداربا وی
دکەن.

مەعنا: مرۆڤی زانا بەری خەلکی ددەتە خودی، ب دانەنیاسینا خودی بو
وان، لەو خەلک ب ساناھی د بەرسقا وی دئین.. و زاهد بەری خەلکی
ددەتە خودی ب پیکا هیلانا وان بو دنیا یی، لەو خەلک ب زەحمەت
د بەرسقا وی دئین.

(۱۹)

زوهدا د دنيایي دا

ئاخړه تل بهر مرؤقی شرین نابت هتا دلئی وی ژ دنيایي سار نهبت،
ودلئی کسهکی ژ دنيایي سار نابت هتا ئه و نهبته خودانی دو دیتنن
دورست:

یا ئیکئی: ئه و هسا تی بگهت کو دنیا نهگه چندا خوش وشرین ژی
بت، یا کورت وبهروهخته، خوشیا وی چو جاران ژ نهخوشیي قالا نابت،
وهه ما بهسی خودانیه ئه و ل بهر دلی نهخوش بیت دهمی ئه و هزرا خو
د دویماییا وی دا دکهت، کا جارهکی بیرا خو ل وان کسان بینهقه یین ته
دنیاسین، بارئ خو ژ خوشیین دنیایي تری کری، پاشی چوویسن ل بن
دو کیلیان رازاین، تامهک دی مینته د وی خوشیي دا یا تو ژ دنیایي
دینی؟!

یا دووی: ئه و ل بیرا خو ل ئاخړه تی بینتهقه، دهمی ئه و دئیت ودمینت،
و ل وان خوشیان یین ل ئاخړه تی ههین، پاشی خوشیین دنیایي یین
بهروهخت بدانته بهر خوشیین ئاخړه تی یین بهردهوام، هنگی ب دورستی
مهعنا یا قئی ئایه تی دی بو وی ئاشکهرا بت: ﴿وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى﴾ (۱۷)
(الأعلى: ۱۷) و ما چ خیر ژ وی تمامتر وپتره یا دویمایي بو نهبت.

نهگه ئه و بوو خودانی قان ههردو دیتنان، ئه و دی وی تشتی پیش ئیخت
یئ عهقل پیش ئیختنا وی دخوازت، و دی وی پاش ئیخت یئ عهقل
پاش ئیختنا وی دخوازت، و پی نهئیت بیژین: هه کسهک وهسا یئ

هاتیه چټکرن، ئەو خوښیا ب لەز و بەر دەست ناهیتل ژ بەر خوښیهکا بەر دەست نەبت و درەنگ بټت، وەسا تټی نەبت چټتربا وټی خوښیا ل پاشیټی هەمی باش بو وی ئاشکەرا ببت، و ئەو ب دورستی بزانت کو ئەو خوښیا نوکە ل بەر دەستی وی هەمی نامینت و دټی ب دویماهی ئټت، و ئەو خوښیا نوکە نە ل بەر دەست گاڤا هات دټی مینت و خلاس نابت، و ئەگەر وی ئەف چەندە زانی، و د گەل هندټی ژی تټستی کټیم و بەر وەخت هلبزارت، و ټی تمام و بەر دەوام هټلا، مەعنا عەقلی وی و باوەریا وی یا لاوازه.. بوچی؟

چونکی ئەوټی دنیاټی ب سەر ئاخرەتی بټخت، و خوښیټن ئاخرەتی گۆری خوښیټن دنیاټی بکەت، ئەو ئټیک ژ دووانە: یان ئەو باوەر ناکەت ئاخرەتەکا هەمی خوښیټن وټی دټەردەوامن، و هنگی وی چو باوەری نابت، یان ژی ئەو باوەر دکەت ئاخرەتا هەمی و خوښیټن وټی دټەردەوامن، بەلی ئەو خوښیټن نوکە یټن بەر دەست نادەتە ب خوښیټن ئاخرەتی یټن بەر دەوام، و مەعنا یا قټی ئەو وی چو عەقل نینە!

و بەری خو بدەنی چاوا خودټی و ټټغەمبەری وی مەتەلی بو مە ب دنیاټی و خوښیټن وټی دټټټن، خودټی دټټټ: ﴿ إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أُنزِلَتْ مِنْ السَّمَاءِ فَأَخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازْبَهَّتْ وَطَبَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَدِرُونَ عَلَيْهِمْ أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَنْ لَمْ تَغْنَبِ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾ وَاللَّهُ يَدْعُوا إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٥﴾ ﴾ (یونس: ٢٤-٢٥) یه‌عنی:

هەما مەتەلا ژینا دنیاټی ووی مال و خەملا هوبن شانازیټی پټی دټەن، وەکی مەتەلا بارانە کټیە مە ژ عەسمانی ئټنایە خواری، قټیجا گەلەک رەنگټن شینکاتی یټن د ناڤیک هەلبووی پټی شین بووین ژ وی بەر هەمی مرؤف بو

خۆ دکه ته قوبت، و ژ یی حه یوان ژئی دخۆن، حه تا ده می خه ملا عه ردی ئاشکه را دبت، و خه لکی فی عه ردی هزر دکه ن کو ئه و دئی شین وی دورین و مفای بو خۆ وه رگرن، فه رمانا مه ب تیرنا فی شینکاتی و خه ملا عه ردی ب شه ف یان ب رۆژ هات، ئینا مه ئه و شینکاتی و داروبار وه کی تشته کی دوری و بی مفا لیکر، هه ر وه کی ئه و شینکاتی و داروبار به ری هنگی ل سه ر عه ردی شین نه بروی، قیجا هه ر وه سا تشتی هوین شانازی پی دبه ن ژ خوشی و جوانیا دنیایی، ئه و ژئی نامینت و خودی دئی وی پویچ که ت. وکانی چاوا مه مه ته لا فی دنیایی بو هه وه گۆت و پراستییا وی ئاشکه را کر، گه لی مرۆقان، وه سا ئه م ه یجه ت و ئایه تان بو وی ملله تی ئاشکه را دکه یین یی هزرا خۆ تیدا بکه ت، و مفای دنییا وئاخره تی بو خۆ ژئی وه ربگرت. و خودی هه وه بو وان به حه شتان قه دخوینت یین وی بو وه لیین خۆ ئاماده کرین، وه هچی وی بقیت ژ به نیین خۆ ئه و به ری وی دده ته هیدایه تی، ووی دئینته سه ر ریکا راست.

مه عنا: وی مه ته لا دنیایی و بیخیریا وی نیشا مه دا، پاشی به حسی به حه شتی بو مه کر و به ری مه دایی.

و پیغه مبه ر -سلاف لی بن- د گۆتنه کا خۆ دا به حسی دنیایی بو مه دکه ت، ووی ب ره نگه کی دی به رچا ف دکه ت، ده می دبیت: ﴿مالی وما للدنیا، ما أنا فی الدنيا إلا کراکب استظل تحت شجرة، ثم راح وترکها﴾ من و دنیایی چ د گه ل ئیک هه یه؟! ئەز د دنیایی دا وه کی وی سوپاریمه یی خۆ دایه به ر سیبه را داره کی پاشی چووی وئو هتلائی.

بینه به ر چاقیت خۆ: ده می تول سه ر سه فه ره کی، ب ریکی قه تورمیتل بو بیئقه دان ل (مه طه کی) رادوه ست، وئاگه هداریا ته دئیته کرن، کو

راوهستيان ب تنى چەند دەقیقەيەكن، پاشى سەفەر دى دەست پى كەتەقە،
ئەرى جوانيا وى محەطى ژبلى خوشيا بەروەخت فايدهيەكى دى دەتە تە؟
ئەها دنيا ئەو دەھ دەقیقەنە يىن تول وى محەطى دبۆرىنى، قىيجا بوچى
تو دى خو خاپىنى؟

(۲۰)

کیمیا هه‌فالان بلا نه سست نه‌کەت!

د ئایه‌ته‌کا قورئانی دا خودایی مه‌زن دبیثت: ﴿ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴾ (الأنفال: ۱۳) و د ئایه‌ته‌کا دی دا دبیثت: ﴿ إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ فِي الْأَذْهَانِ ﴾ (المجادلة: ۲۰) د قان هه‌ردو ئایه‌تان دا خودایی مه‌زن ئاشکه‌را دکەت کو کاره‌ک هه‌یه ئیکه هند ژ خودانی چۆ دکەت ئەو د دنیا یی دا بیته ژ وان یین ژ هه‌میان ره‌زیلتر، و ل ئاخه‌ته‌ی بیته ژ وان یین عه‌زابا خودی یا دژوار ب سه‌ر دا دئیت، ئەو کار چیه؟

ئایه‌ته‌ی دو په‌یف بو دانان: (یشاقق) و (یحادد)، وه‌ردو ئیکه معنایی دده‌ن، یه‌عنی: خودی و پیغه‌مبه‌ری وی ل لایه‌کی (ل شققه‌کی، یان ژ ی ل هه‌ده‌کی) بن، و مرۆف ل لایه‌کی دی بت.

ومه‌عنایا قی ئەوه ئەگه‌ر خودی و پیغه‌مبه‌ری وی ل لایه‌کی بن، هه‌شیار بی! تو خو نه‌ده‌یه د گه‌ل لایی دی، ئەگه‌ر خو دنیا هه‌می ل لایی دی بت، دا شه‌رمزار نه‌بی، و کیمیا هه‌فالان ل وی لایی بلا ته‌ سست نه‌کەت؛ چونکی خودی و پیغه‌مبه‌ری وی تیرا ته‌ هه‌نه، و خودانا ته‌ د گه‌ل لایی وان بو ته‌ چیتره، ل دنیا یی به‌ری ئاخه‌ته‌ی..

راسته‌ تو دئ پتیرا خه‌لکی ل لایی دی بینی، ب تاییه‌ته‌ی ئەگه‌ر وان دیت خو‌شیین به‌روه‌خت یین ب وی لایی دا چووین، یان ئیکه هه‌بت وان بترسینت ئەگه‌ر ئەو ب وی لایی دا نه‌چوون، هنگی کیم که‌سان تو دئ بینی

خو بدنه د گهل وی لایی یی خودی و پیغه مبهری وی دگهل، نه بهس هنده، بهلکی نه گهر نهو ئیکی ل وی لایی ببینین ژی دی وی حسیب کهن مروقه کی عقل سثک ونه زان، ودویر نینه نهو وی حسیب کهن مروقه کی دین ژی، و نهغه عهده ته کی که قنی نه بارین خودی و پیغه مبهرا نه، یی ل لایی وان نهبت و ب گوتنا وان نه کت، ل نک وان نهو که سه کی دینه، ما وان (نتتهاما) پیغه مبهرا ن ب خو ژی ب دینا تی نه کربوو؟!

و نهو که سی خو دده ته وی لایی یی خودی و پیغه مبهر لی، وی پینتی ب هندی هیه: وی علمه کی موکم ب وی شریعتی هبت یی پیغه مبهر پی هاتی، علمه کی وه سا بت بگه هته دهره جا یه قینی، یا گومان د گهل دا نهبت؛ دا دورست بده ته ری، پاشی دقیت وی صهره کا تمام ژی هبت؛ دا بشیت خو ل بهر لومه ونه یاره تیا هه قراکان بگرت، و نهو نه شیت قی چه ندی بکت نه گهر رغبه ته کا ب هیز وی نهبت وی بهر ب خودی وئاخره تی قه بهت، وئیکا هند ژ وی چی بکت خودی و پیغه مبهری وی ل نک وی خوشتقیتر بت ژ ههر تشته کی دی یی هی.

وتشته ک ژ قی ب زهحه تر نینه ل سه ری ل بهر مروقی؛ چونکی نه فسا وی، و تبعه تی وی، و شهیطانی وی، و هه قال و هوگرین وی، هه می دی بهری وی دهنه خو شیا بهروهخت، و هلبژارتننا دنیا یی، و ههر جاره کا وی گوهداریا وان نه کر، نهو دی نه یاره تیا وی کهن، قیجا نه گهر وی صهر کیشا و تهحه ممول کر، هاریکاری دی بو وی ژ لایی خودی قه نییت، و نهو کاری ب زهحه مت دی ل بهر وی ب سانا هی که فت، و نهو نه خو شی ل بهر وی دی بته خو شی، و خودی ژ هندی مهزنتره ئیک لایی وی بگرت، و پشته قانیا وی بکت، و نهو پشتا وی بهر دت، و بهر قانیی ژی نه کت.

ونه یاره تیا خه لکی ل بهر خو ب زه حمهت نه ئیخه، هندی تو د گهل خودی
و پیغهمبه ری وی بی، نه گهر خو تو یی ب تنی ژی بی، چونکی هندی تو
د گهل خودی بی خودی ژی دی د گهل ته بت، و ژبلی هاریکاریا خودی
مهزنترین هاریکار بو ته ل سهر فی ریکتی نه گهر ته بقیت نه وه تو خو
ژ طهمه عی وترسی بیاریزی، طهمه عیا وی تشتی یی د دهستی خه لکی دا
ههی؛ دا نه وه ته ب لایخ خو څه نه بهن، وترسا ژ وی هیزی یا وان ههی؛ دا
نه وه ته ژ حقیبی نه دهنه پاش..

وچاوا دی شیی خو ژ طهمه عی وترسی دهیه پاش؟

نه گهر ته باوهریه کا باوهری هه بت کو تشتی خودی بو ته فیای، یی خوش
بت یان یی نه خوش بت، ههر دی گه هته ته، نه گهر خه لک هه می دژی وی
چندی راوهستن ژی.

(۴۱)

ناسنه نگیڼ ریځن

نه گهر عه بده کی کره دلۍ خو بهر ب خودی څه بچت، خاپینوک و
ناسته نگ دۍ که څنه ریځا وی، و ئیکه مین جار نهو دۍ ب شه هوت و
مه نصب و خوشی و ژن و جلکان ئیته خاپانندن، څیجا:

نه گهر نهو ما ب وان څه، نهو دۍ ژ چوونۍ راوه ست.

و نه گهر وی پشت دا وان و رانه وه ستیا، و یی مجد بوو د چوونۍ دا، نهو
دۍ ب گه له کیا دویکه فتی و موریدان ئیته جه پانندن، خه لک دۍ ده ستی
وی ماچی کهن، و سه ری دیوانۍ دهنۍ، و ل هیڅییا بهر که تا وی مینن، و
بیژنۍ: دو عایان بو مه بکه.. څیجا:

نه گهر نهو ما ب وی چهن دۍ څه، نهو دۍ وی ژ چوونا بهر ب خودی څه
راوه ستینت، و پشک و بارا وی ههما دۍ نهو بت.

و نه گهر وی پشت دایۍ و رانه وه ستیا، نهو دۍ ب کرامهت و که شفان
ئیته جه پانندن.. څیجا:

نه گهر نهو ما ب وی چهن دۍ څه، نهو دۍ وی ژ چوونا بهر ب خودی څه
راوه ستینت، و ههما بارا وی دۍ نهو بت.

و نه گهر نهو رانه وه ستیا، نهو دۍ ب هندۍ ئیته جه پانندن کو دلۍ وی بو
خودۍ څالا بیت، و ده ستی ژ همر تشته کی بهر دت، و ههما دلۍ وی بو
خودۍ کوم بیت، و دنیا یی بده ته لایه کی.. څیجا:

ئەگەر ئەو ما ب وئ چەندىن قە و ل نك راوہستيا، ئەو دىن ژ ئارمانج و مەخسەدىن ئىتە قەقەتاندن.

بەلى ئەگەر ل نك رانەوہستيا، و بەردەوامى دا رېتكى، و بەرى وى ما ل مرادا خودىن ژ وى، و كانى وى چ ژى دقئيت، ب رەنگەكى كو عەبدەكى وەسا بت ل نك وى تشتى راوہستت يى خودايى وى دقئيت، ئەو تشت ل كيشە بت و يى چاوا بت، يى بوہستىيت يان پى رحەت بيت، پى خوش بت يان پى خوش نەبت، و ئەو وى بدەتە د گەل خەلكى يان ژى وى ژ وان قەدەر كەت. ئەو تشتەكى بو خو ھل نابزىرت ئەو نەبت يى سەيىدى وى بو وى ھلبزارتى، ل دويف شيانا خو د فەرمانا وى دا راوہستت، و ل نك وى نەفسا وى ژ ھندىن كىمترە كو ئەو رحەتيا وى پيش رازىبوننا سەيىدى خو بىخت.

ئەقەيە ئەو بەنى يى گەھشتىە سەيىدى خو، و دەرباسبوى، بىي تشتەك بىتە ئاستەنگ د ناقبەرا وى و سەيىدى وى دا.

(۲۲)

دهه نشیندن بی مفا

دهه تشت هه نه دزه عینه، چو مفا ژئی نائیته وهرگرتن:

* زانینا کار پی نهئیته کرن.

* کارئی ئیخلاص و چاقلین کرن (ئقتداء) تیدا نه بت.

* مالئ چو ژئی نهئیته خهرج کرن.

* دلئ فیانا خودئ تیدا نه بت.

* لهشئ ژ طاعت و خزمه تا خودئ هاتیه ژ کارئیخستن.

* فیانا گریدای نه بت ب رازیبوون و گوهدانا خوشتقی شه.

* دهمی قالا ژ کرنا باشیه کئ، یان پهشیمانیا ژ تشته کئ چوویی.

* هزارا د تشته کئ بی مفا دا بت.

* خزمه تا وی یئ نه خزمه تا وی ته نیزبکی خودئ بکته، و نه

مفایه کئ دنیا یا ته تیدا بت.

* ترس و هیقییا ژ وی یئ ئه مرئ وی د دهستی خودئ دا بت، و

نهشیت نه مفایی نه زبانی نه گههینته ته.

و تشتی ژ ههمیی زه عیتر، کو دبه بناخه بوهر زه عیبوونه کا هه بت،

دونه: زه عیبوونا دلئ و زه عیبوونا دهمی.. و زه عیبوونا دلئ ب هندئ دبت

تو دنیا یئ ب سهر ئاخره تی بیخی. و زه عیبوونا دهمی ب هندئ دبت ته

هیقیه کا دویر و درپژ هه بت..

(۲۳)

قهنجی سینہ

قهنجی سینہ:

قهنجیہ کا چیبوی و عہد پی دزانت.

و قهنجیہ کا چیبوی و نہبوی و نہو چاقہ پری چیبونا و تیبہ.

و قهنجیہ کا نہو د ناف دایہ، بہلی نہو پی ناحہ سیئت.

قیجا نہگر خودی قیا قهنجیا خو ل سہر عہدی خو تمام بکہت، نہو:

- دئی وی ب قهنجیا خو یا نامادہ ناگہدار کہت، و نہو دئی ہند شوکرا

خو دہتی کو وی قهنجی پی گریدہت، دا نہفہرست، چونکی قهنجی

ب گونہ ہی دقہرست و ب شوکری دئیته گریدان.

- و دئی بہری وی دہتہ کارہ کی و ہسا قهنجیا چاقہ پری پی ب دہست قہ

بیئت، و دئی وی ب وان ریگان ناگہدار کہت یین ری ل وی قهنجی

دگرت؛ دا نہو خو زئی بدہتہ پاش، حہتا نہو ب تمامترین رہنگ دگہنہ

وی.

- و نہو دئی وی ب وان قهنجیان زی ناگہدار کہت یین نہو د ناف دا و

نہو پی ناحہ سیئت.

دبیشن: نہعرا بیہک چوو نک ہاروون نہررہشیدی، و گوتی: نہی نہمیر

نہلموئمنین! خودی ب دہوامیا شوکری تہ ل سہر وان قهنجیان موکم بکہت

یین تو د ناف دا، و ب ہزرا تہ یا باش ژ وی و بہر دہوامیا طاعہتی نہو

وان قهنجیان بو تہ ب جہ بینت یین تول ہیقیسی، و نہو تہ ب وان

قهنجیان ژى ئاگههدار بکەت ییتن وی د گهل ته کرین و تو پی ناههسییی
دا تو شوکرا وی سهرا بکهی.
ئینا کهیفا هاروونی ب قی لیکقه کرنا وی بو قهنجیی هات وگوت: چهند
لیکقه کرنه کا تازهیه!

(۲۴)

نهم به‌رده‌وام رېښنگين

نهمه رېژا مروژ هاتينه ئافراندن نهم رېښنگين، وچوو نهم بارئ خو
ل به‌حشتمئ يان جه‌نهمئ دانن، و مروژئ ب عه‌قل بت دئ زانت كو هندی
وه‌غره يال سهر نه‌خوشئ و وه‌ستيانئ هاتيه ئاڅاكرن، وخوشئ وره‌ته‌ئ
هنگي دئته ديتن پشتئ سهر ب دووماهئ دئت.

وئاشكه‌رايه كو ههر پيگاڅه‌ك، يان ههر ده‌مه‌ك ژ ده‌مئ سهرئ، چو
خوگرتن بو نينن، و چو راوه‌ستيان بو رېښنگي ب خو ژئ نينن، و ههرده‌م
دئت نهم ل سهر وئ حالئ بت يئ دئت رېښنگ ل سهر بت، كو زائئ وئ
يئ وئ دگه‌هينته قوبناغئ يئ حازر بت، وده‌مئ نهم ددانت يان دنقت يان
بيننا خو شه‌ده‌ت ژئ دئت ههر بو هندی بت كو نهم بشيت به‌رده‌واميئ پئ
بده‌ته رېكئ.

(۲۵)

حکمه نین کورت

* پەردە یەکی ستاره کەرنی د ناڤهرا بهنی و خودی دا ههیه، و پەردە یەک د ناڤهرا وی و مرۆڤان دا، ڤیجا ههچییی ئەو پەردە ههتکاند یی د ناڤهرا وی و خودی دا ههیه، خودی دئی وی پەردە ی ههتکینت یی د ناڤهرا وی و مرۆڤان دا ههیه.

* بهنی خودایەک ههیه دئی چته نک، و مالهک ههیه دئی لئی ئاکنجی بت، ڤیجا پیتشییه ل سەر وی ئەو خودایی خۆ ژ خۆ رازی بکەت بهری بچته نک، و مالا خۆ ئاڤاکەت بهری بو بێته ڤهگواستن.

* زهعیکرنا دەمی خرابتره ژ مرنی، چونکی زهعیکرنا دەمی ته ژ خودی و ناخره تی ڤه دپرت، بهلی مرن ته ژ دنیا یی و خه لکی وی ڤه دپرت.

* دنیا ژ بهراهییی هتا دووماهییی ب بهر خه ما ده مه کی ناکهت، ڤیجا چاوا مرۆڤ عه مری هه مییی یی ب خه م بت؟

* مه زنترین فایده د دنیا یی دا ئەوه تو هه می گاڤان خۆ ب وی تشتی ڤه موژویل بکه ی یی بو ته فەرتر بت، و ل ناخره تی پتر مفایی بگه هینته ته.

* چاوا ئەو کهس دئی یی ب عه قل بت ئەوی به حه شت و خوشییین وی داینه ب شه هه و تا گاڤه کی؟

* خودیتناس ژ دنیا یی ده ردکه ڤت و ئەو خۆ ژ دو تشتان تیر ناکهت: گریبا ل سەر نه فسا خۆ، و مه دحین خودایی خۆ.

* ئەگەر توژ مەخلووقەکی ترسیای صەبرا تە پى نائىت، و تو دى ژى رەقى، بەلى دەمى توژ خودى دترسى صەبرا تە پى دئىت، و تو خو نىزىكى وى دکەى.

* ئەگەر زانىنا بى کرىار مفايەک تىدا هەبا، خودى نەکامىيا زانايىن کىتابىيان نەدکر، و ئەگەر کرىارا بى ئىخلاص مفايەک تىدا هەبا وى نەکامىيا منافقان نەدکر.

* تەقوا سى دەرهجەنە: يا ئىکى مرؤف دل و لەشى خوژ گونەه و حەرامىيان بپارىزت، يا دوى: مرؤف وان ژ تشتىن مەکرووه بپارىزت، يا سىبى: مرؤف وان ژ تشتى زىدە و بى مابى مرؤقى تى نەچت بپارىزت، يا ئىکى ژيانى ددەتە عەبدى، و يا دوى ساخلمى و هيزى ددەتى، و يا سىبى کەيف و خوښىبى ددەتى.

* دەمى ئادەمى هەرمانا د بەحەشتى دا ژ لايى دارى قە خواستى، ئەو ب دەرىخستنى هاتەجزادان، و دەمى بووسفى دەرکەفتنا ژ سجنى ژ لايى خودانى خەونى قە خواستى، چەند سالەکان ئەو مال وىرى.

* کەيفى ئېلىسى هات دەمى ئادەم ژ بەحەشتى هاتىبە خواری، و وى نەزانى کو نزمبوونا تقوئانى د ئاقى دال دوىف دوړ و مرارىيان بلندبوونه.

* گونەه برىن، و بەلکى برىنەک هەبت بکەفته جەهەکى کوژەک.

* ئەگەر عەقلى تە ژ بن دەسپەلاتا هەوايى نەفسا تە دەرکەفت، بى خودان دەسپەلات دى بته ئەو.

* تو چووبە د خانىبى هەوايى نەفسى قە، قىجا تە قومار ب ژىبى خو کر.

- * بازار هیشتا یا گهرم و ته پاره ههین، خو بکره.
- * ههچییه د پرکا سهرهرازییه دا گهرما حه تافی نه بینت، ل بهر سیبه را بلندییه بیتا خو شه نادته.
- * ئیکی گوته حهسه نی: خه لکی ب هه سپین ره هوان دانه ری و بهری مه راکرن، و ئەم خودانیین هندهک که رین له غه رین، وی گوته: ئە گهر تو ل سهر پرکا وان بی، ل ده مه کی زوی دئ گه هییه وان.
- * چرایین دلین پاقر د خورستییه دا دگهشن بهری شریعت بین ژی.. (قوسسی) پیغه مبهر نه دیتوو ژی به لی باوه ری ب ئیکینییا خودئ هه بوو، و (ئبن ئوبه ی) یی نقیژ ل مزگه فتی د گهل پیغه مبهری دکر، و کافر بوو.
- * یا بووری ژ دنیای خونه، و یا نه هاتی هیقییه، و دهم د ناقبه را وان ههردوو وان دا یی زه عییه.
- * دو رویقی که فتنه ته له ی، ئیکی گوته یی دی: پشتی قی ژقانی مه ل کیفه یه؟ هه قالئ وی گوته: پشتی دو روژین دی ل نک ده باغی دئ گه هییه ئیک.
- * مروقی به خیل فه قیره کئ وه سایه چو خیر ژ فه قیربیا وی ناگه هتی.
- * ژ کورین ئاخره تی به نه ژ کورین دنیای؛ چونکی کور ب دویش ده یکا خو دکه فت.
- * دنیا که له خه کئ مراره، و شیر ب که له خین مرار رازی نابت.
- * ههچییه ته نگا قییا ته له ی ل بیرا خو بینت، هیلانا دانی دئ ل بهر وی سقک بت.

* ب خودی دوزمنی ب سهر ته دا نهگرت هه تا خوشتقی پشت نه دایه ته،
قیجا تو هزر نه که شهیتان ب سهرکهفت، بهلی پاریزقانی رویی خو ژ ته
وهرگیرایه.

* مروّقه کی گوته خودیناسه کی: من فییری قیانی بکه، وی گوت: قیان
ب فیترکرنی نینه.

* عه جیبی نه دوتنا (ویحونه) دایه، بهلی عه جیبی ئه وه یا د (یحبهم) دا
ههی، چونکی حنییر نینه فه قیره کی ژار هه ز ژ وی بکهت یی قه نجیبی
لی دکهت، بهلی حنییر ئه وه قه نجیکار هه ز ژ فه قیره کی ژار بکهت.

* خو ژ وان بده پاش بین نه یاره تییا خودانین کیتاب و سوننه تی دکهن؛ دا
خوساره تییا وان ته ژی قه نهگرت.

* خو ژ وان ههردو نه یاران بده ته پاش بین بارا پتر ژ خه لکی پی چوینه
هیلاکی: ئه وی ب گومان و ئاخفتننن خو بین شرین بهری خه لکی ژ ریکا
خودی دده ته پاش، و ئه وی دنیا یی و مه زنییی ئه و دفتنه بری.

* ئه گهر ته بای سهری سحری هلکیشابا، دلی ته دا ژ مهستییی هشیار
بت.

* هه چیبی ریکی ل بهر خو گران کهت، ریقه چوونا وی دئی سست بت.

* ئه گهر هه یقا ته باخی کهفته دلی، ئادار دئی کهفته چاخی.

* بیرا خو ل شربنییا گه هشتننن بینه، نه خو شیا ریکی دئی ل بهر ته سفق
بت.

* ده می صه نیچیری بو خودانی خو دکهت، نیچیرا وی یا هه لاله، بهلی
ده می ئه و نیچیری بو خو دکهت، ئه و هه رام دبت.

* مروّف د دنیا یی دا دئینه عه زابدان ل دویف وی خه ما ئه و ژئی دخون.

* ههچیی ل دنیا یی عاشق بیت، دنیا دئی بهری خۆ دهته بهایی خۆ ل نک
وی قیجا دئی وی کهته ژ بهنییین خۆ و دئی وی رهزیل کهت، و ههچیی
پوخته ب وی نهکر، و پشتدایی، ئەو دئی بهری خۆ دهته مهزنییا بهایی
وی، و دئی خدامینییا وی کهت.

* تو دلی خۆ ل سی جهان بخوازه: ل دهمی گوهدانا قورئانی، و ل جهی
زکر لی دئیته کرن، و ل خهولوی دهمی تو دمینییهب تنی، و گاڤا ته ئەو
ل قان جهان نه دیت، داخواری بو خۆ ژ خودی بکه کو ئەو دلەکی بدهته ته
چونکی تو یی بیی دلی.

* خودیناس ل عهردی رحانه که ژ رحانین بهحهشتی، دهمی موریده بین
دکه تی شهوقا وی بو بهحهشتی زیده دبت.

* دلی ههژیکه ری د ناقبهرا مهزنی و جوانییا خوشتشی دایه، دهمی ئەو
بهری خۆ دهته مهزنییا وی ههیهت بو چی دبت، و دهمی بهری خۆ ددهنه
جوانییا وی قیان و شهوقا وی زیده دبت.

ل دووماهیینی

حهتا بو مه دلی قالا نهکهی تو

د خهلووی دا ئهری ما دئی مه بینی؟

طلسما دهرگههی وهصلا مه صهبره

حهتا واصل بی لازم وی تو بینی

نافه رۆڤڭ

بابهت	بهه رپهه
کتیبیا (الفوائد) و گرنگیا وئ	۳
(۱) رحهتیا دلی د ئیخلاص و طاعهتی دابه	۵
(۲) نیاسینا خودی ب جوانیا وی	۸
(۳) یی جوانه ووی جوانی دقیت	۱۱
(۴) مهه رته به وپیکین عبوودییه تی	۱۴
(۵) ته وحید و عبوودییه ت	۱۷
(۶) ژ رامانین عبوودییه تی	۲۰
(۷) د ناڤهه را حوکمی وقه ده ری دا	۲۳
(۸) ته وه سسول ب ناڤین خودی	۲۶
(۹) رزقی وئه جه لی.. خه می ژئ نه خو!	۳۰
(۱۰) ئه گه ر ته سه عاده تا دورست بقیت	۳۳
(۱۱) مهه زکرنا عه بدی بو خودایی وی	۳۶
(۱۲) مرؤف.. ئه وه حیکمه تین د چیکرنا وی دا	۴۰
ل دویماهیی ههین	
(۱۳) حالی مرؤقان د گه ل قورئانی	۴۳
(۱۴) تشتی هوبن پی دژین	۴۷
(۱۵) هیلانا (ئه مری) مهه زتره ژ کرنا (نه هیی)	۵۱
(۱۶) هشیاری ئاڤاهییی خو به!	۵۵

ٺه گهرين گونه هي	٥٨
د ناڅپه را زاناي وزاهدي دا	٦١
زوهدا د دنيايي دا	٦٣
(٢٠) كيميا هه قالان بلا ته سست نه كهت!	٦٧
(٢١) ئاسته ننگين ريكي	٧٠
دهه تشتين بي مفا	٧٢
(٢٣) قهنجي سينه	٧٣
(٢٤) هم بهرده و ام ريفنگين	٧٥
(٢٥) حيكمه تين كورت	٧٦